

Jovan Sterija Popović

POKONDIRENA TIKVA

VESELO POZORIŠTE U TRI DEJSTVA

PREDSLOVIJE

LICA

DEJSTVO PRVO

DEJSTVO DRUGO

DEJSTVO TREĆE

PREČASTNJEJŠEM GOSPODINU SAMUILU MAŠIREVIČU ARHIMANDRITU S
GEORGJEVSKOM SVOM PREDRAGOM PRIJATELJU POSVEĆENO

POSVETA

*Kad bi moja knjiga bila
Ljupka kano lice tvoje,
I svu skromnost u se vlila,
Koja krasi nravi tvoje,*

*Kad bi moja knjiga bila
Čista kano srce tvoje,
Kad bi sladost pribavila,
Koju nose reči tvoje, -*

*Jamačno bi ista važnost
Čitatelju nju dostigla,
Koju dela tvoja sjajnost
Jest pred svetom sebi digla*

*Što mom slogu nedostaje,
Nek popuni tvoje ime,
Često krin i čičku daje
Cenu kad se druži s njime.*

PREDSLOVIJE

Šta su ovi naši spisatelji naumili? (Čuje se glas u društvu gdi se karte dele, ili čaše cede, ili se uz muziku igra). Ne dadu nam ni danuti, nego knjigu za knjigom Kakvo je opet ovo čudo: Pokondirena tikva! - Pokondirena tikva, gospodo moja, jest, tako zavemo veselo pozorište koje sam ja dolu nižajše potpisani sočiniti ščastije imao za vašu, ako soizvolite čitati, kako polzu, tako i zabavu. - "Zabavu? Ha, ha, ha! - To će biti unterhaltung? Hi, hi hi!" - Ja znam, moje visokopočitajema gospože, da bih pet puti više prenumeranata imao da sam objavljenje na kakav vseopšti bol izdao nego na Pokondirenu tikvu, ali što ēu kad me je stroga sudska na knjigopisanje opredelila. - "Gospodin spisatelj, nemojte vi biti tako oštrljatonosati, zašto ako vas počnemo mi salva veni žene kritizirati, nećete se znati ni vi ni vaša knjiga, jer mi ako i na bal odlazimo, opet zato pamet ne gubimo." - S oproštenjem, gospože, moje namerenije nije bilo vredati, jer ja sam naučio razliku praviti između crnog i belog, ali opet mi zato, gospože,

zameriti ne možete što velim da je uvek bolje čitati kakvu poleznu knjigu nego na bal ići; jer se na balu mlogo protivu sostava tela čini, tamo se preko mere igra i skače, ne spava se celu noć, bogzna šta se još dogoditi može, koje neugodnosti čoveka pri čitanju kakve knjige otud napasti ne mogu. - Gospodin ferfaser!" - "Na službi, frajlice!" - Jednu reč na uvo: Ali, um Gotteswillen' g. ferfaser, šta su vam devojke i žene skrivile te toliko na njih atakirate? Tako ste nas u pređašnjem vašem delu napali s Jelicom, a sad nam opet Femu predstavljate. Ko vas je postavio arendatorom? Vi znate kako je u vama kad vam ko vaša suvoparna sočinenija kritizira. A što na modu vičete, sami se izdajete da vam je plitak mozak, jer kad bi se i vi sad onako obukli kao što se vaš ded nosio, šta mislite, da l' bi vam se i vrapci smejali?" - Moja lepa frajlice, žao mi je što ste mene radi ta vaša mala ustanca zaoštigli. Ja na modu nimalo ne vičem, nego na zloupotrebljenje, na preterivanje ili, kako vi zovete *Ubertreibung*. To je, frajlice, ono što se iskorenjivati mora i što ja oporočavam, a ne moda. Što se pak Jelice i Feme tiče, i tu mi zameriti ne možete, jer ja činim moju dužnost. Vidite, frajlice, ja dođem, na primer, k vami na posješćenije, vi mi taki počnete uši nabijati kako vas je šnajder prevario, nije vam načinio haljinu po poslednjem žurnalu. Kako se onaj i onaj grubo pokazao, u komplimentu dva prsta falio od mere; kako je neka drugarica na balu nameštala lokne, u igri izgubila takt, i ovakove stvari tisućama. Na ovakav razgovor šta znam drugo raditi nego smejati se, a smejati se bez vas, bilo bi od mene grubijanstvo; moram i vas, kao što vi zovete, unterhaltovati, i tako, unterhaltujući vas i prepovedajući što sam kojegde čuo i video, izilazi Pokondirena tikva. Je l' tako, gospodična?

U Vršcu, 1830. Vaš sluga,

Sočinitelj

DODATAK

Delo ovo, kao što se gore vidi, sočinjeno je bilo godine 1830, taki posle Laže i paralaže; no iz toga najviše uzroka nije se na svet izdati moglo, što je Ružičić takovu rolu igrao koja bi gdikom zazorna biti mogla. Da bi pak delo ovo - kakvo je takvo je - u mraku ne ležalo, preduzeo je sočinitelj Ružičiću neviniju rolu dati, i to u vreme kad je nečajnom žalošću opterećeni duh svoj s otim razgaliti mislio. Da li nakalameni Ružičića karakter svom teženju odgovara, ne znam; to znam da ne bi pozorište ovo bez dejstva ostalo kad bi mogućno bilo prvobitnu mu rolu zadržati. Najposle, da ne pomisli ko da mi je scena, koja se u Rodoljupcu od G. Čokrljana izdatom pečatana nahodi, ka izmeni ovaj povod dala, jer je i ona iz moga pera proistekla.

U Vršcu, meseca septembra 1837.

J. S. P.

LICA

FEMA, bogata udovica
EVICA, njena kći
MITAR, Femin brat
ANČICA, služavka
JOVAN, šegrt
SARA, čankoliza kod Feme

SVETOZAR RUŽIĆIĆ
VASILIJE

DEJSTVO PRVO

Pozorje prvo

FEMA I EVICA

FEMA: Jedanput zasvagda, ja neću da si mi takva kao što si dosada bila. Kakve su ti te ruke, kakav ti je obraz ispucan i izgrđen, kanda si od najgore paorske familije. Opet ti kažem, devojko, ja hoću nobles u mojoj kući.

EVICA: Ali zaboga, majko, nije li me i pokojni otac učio da nije sramota raditi?

FEMA: Šta tvoj otac, on je bio, da ti kažem, prostak, nije razumevao ni šta je špancir ni šta je žurnal. Zato je bog stvorio pedintere da oni rade, a mi da držimo u jednoj ruci zvonce, a u drugoj lepezu.

EVICA: Ja sam i kod uje radila.

FEMA: Tvoj uja... Jes' čula, kako te nije sramota tako što govoriti! Kakav uja? Nemaš ti nikakvog od roda čizmara.

EVICA: Zar on nije vaš brat?

FEMA: Devojko, ti valjda nisi sasvim izgubila mozak Ni toliko ne možeš da rasudiš da on moj brat biti ne može. Ko je još video da ja ovako u belo obučena podem s njime izdrtim ijadnim, crne mu se ruke, nikakva rezona ne zna ... vidiš, i sama se od njega gadiš.

EVICA: Nije tako, majko.

FEMA: Kakva majka, valjda mi nije sedamdeset leta! Zar ti nisi čula da kćeri kažu svojoj materi mamica?

EVICA: Ali kad sam se tako naučila.

FEMA: To te je naučio taj tvoj uja i drugi njemu podobni, no ja tebi kažem, devojko, uči se po modi govoriti ako misliš da ostaneš moja kći.

EVICA: Meni je uja.

FEMA: Opet ona uja? Jesam li ti kazala jedanput da on nama ne može biti rod? Šta ćeš kod njega, da mu pereš sudove? Pogledaj kakve su ti ruke, kukavico, kanda si najgora paorentina . Nek' nadmi sluškinje ako je rad imati posluge, a ne da mu ti dirindžiš.

EVICA: On me nigda nije terao raditi, ali ja sama imam volju.

FEMA: Eto ti, isti otac! Tako je i on imao to ludilo u glavi da radi, pa da radi. Niti mari kakve se haljine nose niti kako se gospoda unterondluju. Idi, kukavico, na ogledalo, pogledaj se kakva si, stojiš kao stupa, bez midera i neutegnuta.

EVICA: Ja ne mogu mider da trpim, kad se zaptijem u njemu.

FEMA: Taka drnda i ne može, nego koje su dobro vospitane (*zateže se*). Ja mogu, vidiš, a tebi je teško.

EVICA: Kad se stegnem, moram da stojim kao ukopčana, ne mogu da se sagnem, niti što da prihvativam.

FEMA: I ne treba, zato ti stoje dva pedintera za leđi, nek' oni rade.

EVICA: A zašto mi je bog dao ruke?

FEMA. Vidiš da si mućurla: da se beliš, da se kitiš, da češalj nameštaš kako ti je volja, zato je bog noblesima ruke dao, a ne da vuku plug (*duva u prste*). Ne znam, ne znam, ne znam kako će te vospitati: francuski ne znaš, ne znaš praviti komplamente, a kolika si; sad te moram od azbuke reparirati.

EVICA: O, majko, sad je dockan.

FEMA: Ja znam, al' ko bi smeо spomenuti dok ti je otac bio živ? On drugo nije znaо nego da teče, da sedi kod kuće, kao baba, ne mareći ni šta je to puket ni šta je koket. Evo, novaca je ostavio dosta, ali šta to pomaže kad je ostavio posle sebe kravu. Bog zna šta bi od mene bilo da nisam od nature na gospodstvo stvorena. No još nije dockan, moja lepa Evicken, samo se ti na mene ugledaj, pa se možeš još koliko-toliko popraviti.

EVICA: (Ah, bože, šta će još od mene biti?)

Pozorje drugo

VASILIJE, PREĐAŠNJE

VASILIJE: Dobro jutro želim, majstorice.

FEMA: Kakva je ovo svinja? (*Čepeći se*) Dragi moj, gde si ti taj epiket naučio da u sobu noblesa uđeš bez kucanja, bez komplamenta? Znaš li ti da mogu taki na pedintere povikati da te čak na sokak isteraju?

VASILIJE: Ja ne znam šta vi govorite, majstorice.

FEMA: Riftik, riftik, on neku majstoricu traži.

VASILIJE: Šta je to? Evice, šta je tvojoj materi?

FEMA: Dragi moj, ovo nije Evica, ovo je frajla mamzel. Kod noblesa se ne govori ti, nego milostiva gospođa.

VASILIJE: Zaboga, gde sam ja?

FEMA: Ti si kuću pomeo, dragi moj. Ti si može biti tražio proste ljude, pa si došao kod noblesa.

VASILIJE: Ta ja nisam lud, koliko sam puta dolazio dok de još i pokojni majstor živeo.

FEMA: Riftik, opominjem se, kad je hteo za pedintera stati.

VASILIJE: Kakav pedinter, kad ste mi obećali Evicu?

FEMA: Šta, mamzel tebi obećala? To je grubijanstvo. Jokan, Jokan, kumte pisli her, vrfte grubijana hinauz.

VASILIJE: Ta nemojte se šaliti, majstorice nego ja sam došao da pitam kakve ćemo haljine za Evicu.

FEMA: (*podboči se*): Molim te, kaži mi, s kim misliš ti da govorиш?

VASILIJE: Zar vi niste Fema, pokojnog majstor-Pere opančara žena?

FEMA: Ja opančarova žena, u ovi 'aljina opančarica? Ah, same daske moraju od žalosti plakati!

VASILIJE: Ali zaboga, koliko ste me puta nazvali vašim zetom?

FEMA: Ti moj zet, s ovim izdrtim laktovima? Sad će me smesta groznička uhvatiti.

VASILIJE: Ali zaboga, majstorice ...

FEMA: Ta trista te vraka odnelo, nisam ti ja nikakva majstorica... Taki mi se vuci ispred očiju, nemoj mi smraditi sobu s tvojim 'aljinama.

VASILIJE: Slatka majstorice ...

FEMA: (*uhvati ga za ruku*): Marš iz moje kuće, traži majstorice kod tvoga oca, a ne kod noblesa. uh! (*Najedanput ga pusti.*) Uh! usmradiš sam ruku! (*Duva u ruku, pa je posle briše maramom.*) Sad je moram tri dana prati, dok je opet u nobles dovedem.

VASILIJE: Majstorice, to nije lepo od vas.

FEMA: (*poleti na njega, pa se opet trgne*): Vuci se, kad ti kažem, iz moje kuće, ili ću taki pandure dozvati.

VASILIJE: Nisam se nadao da ćete me s panduri terati.

FEMA: S panduri, dakako, s panduri se teraju oni koji čest noblesa diraju. (*Evinci*) Šta si stala, te ga ne turaš iz sobe.

EVICA: Ali, slatka majko, ovo je naš Vasa.

FEMA: Naš Vasa, paorska trago! Hoćeš da se ljubiš s njime? (*Vasiliju*) Napolje se vuci!

VASILIJE: Zaboga, majstorice, imate li duše?

FEMA: (*pode, pa se trgne*): Uh, što ne smem da mu se približim, da ga sama isteram. Ali čekaj, bezobraznik! (*Uzme lepezu, pa ga počne s njom turati.*) Napolje iz moje kuće!

VASILIJE: Slatka majstorice, samo još jednu reč.

FEMA: Kest mašir, marš! (*Istura ga.*) Bezobraznik jedan, opoganio mi lepezu. Sad je moram pokloniti Ančici.

EVICA: Ah!

FEMA: A šta ti tu uzdišeš? Paorentino, povela si se za kojekim, pa i ne gledaš šta je nobl. Na mene gledaj, ako misliš da štogod bude od tebe, a ne na kojekakvo đubre.

Pozorje treće

SARA, PREĐAŠNJE

SARA: Službenica, službenica, kako ste? Aa, tu i frajlica, drago mi je, drago mi je, hibšes ksihtl! Lepe očice, glatki obrazi, smeđa kosa, hipš, hipš! Vi kec frajlice, vi kec?

EVICA: Oprostite, ja nisam kec.

SARA: Ha, ha! Ja nemecki pitam kako se nahodite.

FEMA: Ne zna vam ta ništa, nevospitana je kao krava.

SARA: Aa, ništa, ništa, dosta su vospitani, još su mladi; prekrasno, prekrasno, to mi je drago (*pokloni se*). Juče sam bila kod gospoje Mirkovićke na ručku, to je štogod prekrasno, od svega dosta, ali sarmu što je imala, nisam jela skoro, pa srneći čerek i štrudla, to je štogod komi fo! Tokajer je tako bio krasan, ja ga nisam skoro pila; pa opet kafa, šećera suviše. Tu sam i Finesku povela, o beštija jedna, i ona se baš dobro častila, pa najposle zaspala pod astalom. Vičem ja: Fineska, Fineska, Fineska ... jedva sam je probudila; to vam je mops, da se ne može iskazati; volim nju nego najbolje pečenje. Pa kako ste mi, kako ste vi ručali?

FEMA: Miko fo!

SARA: Drago mi je, bez društva to najbolje nije baš moglo biti. Društvo vam je osobito pri ručku nužno. Ono se razgovara, ono se šali, a najviše pravi apetit.

FEMA: Danas uzimam čest ajnodlovati vas na ručak.

SARA: Blagodarim, blagodarim! Nemojte se samo e mnogim truditi; ja sam s najmanjim zadovoljna: malo supe i jedno parčence rindflajša.

FEMA: Miko fo!

SARA: Ali samo da je debelo; to je kuriozno da ja sve debelo milujem, ali rindflajš osobito, samo ako je dobar sos.

FEMA: To kod mene mora uvek biti miko fo!

SARA: Drago mi je, drago mi je, to je za mene dosta. Jošt kad bi bilo malo sarme, to mi je ostalo u duši jošt od gospoje Mirkovičke, a i ajngemock ne škodi; a pečenje, a, to daje apetit vinu. Rihtig, malo nisam zaboravila tortu, to sam baš sama mislila mesiti; to je osobito jelo, jošt ako će posle konfekt doći. Kafa rastvara sve, daje dobro skuvati, osobito ženskim personama.

FEMA: (*okrenuta ogledalu*): Miko fo! .... Mi ko fo!

SARA: A, nove lokne! Rihtig! ... Po poslednjem žurnalnu! Šarmant, ala boner!

FEMA: Ovo su iz Pariza, bećke ništa ne valjadu, a moj je pasion, znate, da mi je sve francuski.

SARA: Hipš! hipš! Ovo nema još nijedna kod nas, šarmant! Nek' se zna koja je gospoja od Mirič.

FEMA: Kažite mi, molim vas, kako ćemo ovu moju devojčuru na nobles podići? Stoji mi kao kost u grlu.

SARA: A, mamzel, njojzi ćemo jednog lepog mladoženju naći od velike familije; un šapo, što kaže Francuz.

FEMA: Zna vam ta šta je šapov, ili kapov; ona se drži svoga paorluka, što je od oca primila, kao pijan plota.

EVICA: (*izide napolje*).

FEMA: Eto, vidite, sad da ne svismem od jeda. Druga bi načinila komplament, a ona ...

SARA: Ala boner! To će biti mamzel, što će se para tražiti. Verujte vi meni, madam, u Parizu neće biti takove. Imate li volju udati je?

FEMA: To je moja jedna želja; ali, znate, da mi je kakav nobles!

SARA: O, ma ch?re, imam vam jednog mladoženju, to vam je mladoženja, u Parizu nema takvog. Spuštajte samo: on je od karaktera filozof.

FEMA: Vilozov? Ah, molim vas, gledajte, nastajavajte, samo da bi se u nju zaljubio; ah, to će biti nobl! Nastajavajte, molim vas.

SARA: Tres volonti?rs! On će nju vospitati, on će nju nobilitirati; on će je načiniti kao pamuk.

FEMA: Ah, kako će to lepo biti kad pođem s njim u špacir, kako će svaki za mnom pogledati. (*Čepi se.*) Da, da, ja ću biti na desnoj strani.

SARA: To će biti šarmant, to će biti komi fo! ... A gle, moja Fineska, o beštija jedna, da se samo ne izgubi; ja je moram ići tražiti. Dakle, ja ču zacelo doći na ručak, nemojte se ni najmanje sumnjati, ja nisam nigda u tom moje grubijanstvo pokazala. Ostala bih vas dr podne, no izvinite me, moja Fineska ... to vam je mops, ni francuski kralj nema takvog ... Službenica, službenica, ... preporučujem se.

FEMA: Službenica.

SARA (otide).

FEMA: To je žena, kako govori francuski, kanda joj se jezik oparizio. Kako ono reče? Aha! Komi fo! ... (*viče*) Evicken, Evice!

Pozorje četvrto

EVICA, PREĐAŠNJA

EVICA: Evo me, majko!

FEMA: Opet ona "majko"; čuješ, devojko, nemoj me jediti! Kakva majka? Gledaj me u obrazu, mislili bi ljudi da sam ti mlađa sestra. Uči se po modi govoriti: Mamice, mamichen, ili ako hoćeš sasvim francuski, mama, a nemoj doveka biti paorka, kao tvoj ujak ... Čuješ, Evice, da ti još jednu kažem (*uzme je za ruku*). Sad treba da se svega ostaviš; na rod da zaboraviš, i samo svoju sreću da gledaš, Sutra će te jedan prvi vilozof prozeti.

EVICA: Filozof!

FEMA: Dakako. Nego sad idi, pa se nabeli i narumeni, da bi se pređe u tebe zaljubio, razumeš li?

EVICA: A moj Vasilije?

FEMA: To je nesreća! Ja joj govorim o prvom gospodinu, a ona hoće svinjara. A, neću se ja mnogo tu s tobom rezonirati. Kaži komi fo!

EVICA: Šta je to komi fo?

FEMA: Taki kaži komi fo ili će ti pući odmah glava.

EVICA: Komi fo!

FEMA: Ako svaki dan dvadeset redi ne čujem od tebe ovu reč, nisi moja kći. Neću ja nepotkovana kravu da imam, nego devojku od mode.

Pozorje peto

ANČA, PREĐAŠNJE

ANČA: Majstorice!

FEMA: Kakva je ovo svinjaruša! S njom nije vredno ni razgovarati (*pređe k ogledalu i počne nameštati kosu*).

ANČA: Majstorice!

FEMA: Uh, mora čovek u nesvest da padne (*sedne na stolicu*).

ANČA: Majstorice, šta ćemo za ručak?

FEMA: Uh! (*strese se.*)

ANČA: Majstorice!

FEMA: Ja! Zaboga! (*Treska se na stolici*).

ANČA: Majstorice, vami je zlo?

FEMA: (*dipi*): Ta, skote ženski, što si ti, ta dokle ćeš me jesti? Kakva sam ti ja majstorka, valjda ti činim opanke?

ANČA (*zagleda se u nju*).

FEMA: Dobro me gledaj, glupavko jedna, šta nalaziš majstorsko kod mene? Jesam li obučena kao firškinja?

ANČA: Pa kako hoćete da vas zovem?

FEMA: Ja da ti kažem, ti nisi služila kod noblesa?

ANČA: Oprostite, ja nisam znala šta vi zahtevate.

FEMA: Dobro, neću ni ja za vas znati. Vuci mi se ispred očiju!

ANČA: A šta ćemo za ručak?

FEMA: Kuvaj makar kremenja kad si takva drolja!

ANČA (*u polasku*): (Meder je moja majstorka sasvim izgubila pamet!) (*Otidne.*)

FEMA: Urediću ja drugojače moju kuću, neće se meni takav saueraj praviti. Idi mi zovi Jovana! (*Evica otide.*) Prokleti paorski rod, što je naučio, naučio; ne zna osećati kako je lep nobles.

Pozorje šesto

JOVAN veseo trči

JOVAN: Evo me, majstorice!

FEMA: Gledaj opet ovog! Sad da ne svisnem od jeda. (*Podboči se.*) More, imaš li ti pameti ili nemaš? More, zar me ne vidiš kako sam obučena? Kad si još ovakvu majstoricu u tvom veku video?

JOVAN: Pa dobro, a što sam ja kriv što me je pokojni majstor tako naučio?

FEMA: Tvoj je majstor bio, da ti kažem, magarac; ti treba da budeš pametniji.

JOVAN: Šegrt od majstora?

FEMA: Dakako, medvede! - Vidiš i ja kako sam se promenila. Da znaš, ja ti više nisam majstorica. Gospođo, frau fon, ili ma ... ma ... kako, vragu, francuski kažu, ne mogu od ljutine da pogodim.

JOVAN: Šta ste me, dakle, zvali, ma ... majs ... gospođa, hoću da reknem.

FEMA: Tako svaki magarac radi da ga viče milostiva gospoja po tri sata.

JOVAN: E, šta mogu ja zato, kad sam imao posla.

FEMA: Ti nemaš nikakva posla, nego da sediš tu, da slušaš zapovest.

JOVAN: A krava da crkne od gladi; zar joj ne treba dati sena?

FEMA: Kravi sena, uh! uh (*metne maramu na nos*), ala smrdiš! Ančice, Ančice, daj malo vatre da se okadi soba. Idi ukraj, ne mogu da trpim smrad od tebe.

JOVAN: Samo što sam dao kravi sena, a kako je bilo kad sam spavao u štali i s vama zajedno jeo? Pa znate li, majstorice, onaj naš beli mačak ...

FEMA: Ju! Mačak! Ne govori mi više takve reči, hoću da padnem u nesvest.

JOVAN: Niste li ga sami vašom rukom ubili kada je izeo kobasicu?

FEMA: Uh, uh! Dajte mi sirceta pod nos dok nisam pala u nesvest. Ančice, Ančice! ANČICA (*donese vatru i počne kaditi*).

FEMA: Ah, Ančice, kako mi je zlo, poduzima me muka. Daj malo sirceta pod nos (*Anča joj doneše*) ... Tako, sad mi je već lakše. Ti, bezobrazniče, da se više ne usudiš preda mnom tako što govoriti. Ne znaš li ti da je moje telo slabo?

JOVAN: E, slabo, da! Koliko ste boja od majstora izeli!

FEMA: To je inpretinencija! Čuješ, sad ti poslednji put kažem da mi više ne spominješ što je bilo. Tako bi me, bezobraznik, i pred kakvom stranom personom osramotio.

JOVAN: Pa šta ste me zvali?

FEMA: Zvala sam te da ti dam regulu da ne budeš kao dosad ili kao što su ove drolje. Prvo i prvo: ti se nećeš više zvati Jovan.

JOVAN: Nego?

FEMA: Hanc.

JOVAN: Zar sam ja konj?

FEMA: Budalo! Najlepši pedinteri imadu to ime.

JOVAN: Nisam ja pedinter nego šegrt, nit' je meni otac kazivao da se nemčim, nego da ostanem koji sam bio.

FEMA: Kukavico, to je nobles ... ti nećeš više raditi kao dosad, samo ćeš za mnom ići, mene i najveće madame - madame, vrag im mater, nisam mogla otoič pogoditi... njih ćeš u ruku ljubiti i s karuca skidati.

JOVAN: A gde su nam karuce?

FEMA: Ti nećeš nositi te haljine, nego sam ti načinila druge, svuda unaokolo sa žutim partunetom.

JOVAN: Šta, da me pravite pajacem? Majstorice! ...

FEMA: Opet on!

JOVAN: Sve zaboravim, gospođo, hoću da reknem, ja nisam rad da se pravi od mene komendija.

FEMA: Tako najveće gospode pedinteri nose. Dobro samo pazi kad te viknem Hanc.

JOVAN: Ja neću da budem konj, makar me ubili.

FEMA: To je najlepše ime, ludo! Gledaj kako je suptilno Hanc, bolje nego gurbijansko Jovan.

JOVAN: Makar i gurbijansko, moje je, ja ga neću pod starost menjati.

FEMA: Hoćeš li da budeš Žan?

JOVAN: Žan! Sad da me pravite Ciganinom.

FEMA: Ludo, ludo! To svi Francuzi imadu.

JOVAN: Šta Francuzi, one poganiće što žabe jedu!

FEMA: To je nobl, Žan.

JOVAN: Zar bi vi jeli?

FEMA: Johan, ti jošt ne osećaš šta je to nobles. Što god je u modi, to je lepo.

JOVAN: Boga vam, majstорице, da li bi' vi nosili čizme s mamuzama kad bi to bilo u modi?

FEMA: Dakako, to se zove nobles.

JOVAN: I pantalone?

FEMA: Zar ti nisi video da madame nose frak?

JOVAN: He, he! Tako bi' najposle ja morao obući suknju, kad bi' se na modu dao.

FEMA: To može biti, Žan, propopo, Žan.

JOVAN: Molim vas, majstorice, nemojte me zvati Džanom.

FEMA: To mora biti Žan.

JOVAN: Ja neću, makar znao ovaj čas trideset batina izvući.

FEMA: A ti hajde budi Johan, to je lepše.

JOVAN: I to neću, nisam ja Nemac. Bolje da idem topiti one kože što su od majstora zaostale.

FEMA: Šta, kože? Taj smrad u mojoj kući neće više biti.

JOVAN: Kad neće, ja idem od vas.

FEMA: To je inpetretinacija! Znaš šta je, Jokan, ako me opslužiš tri godine dana, daću ti pet stotina forinata.

JOVAN: Pet stotina forinata! Pa posle da duvam u prste? - Volim ja izučiti zanat, pa biti pošten majstor nego bitanga svetska.

FEMA: Jokan, dobićeš još i Ančicu.

JOVAN: Ančicu, Ančicu! Hm, ala ste vi majs - onaj, gospođa, veliki đavo!

FEMA: Uh, uh, ja đavo!

JOVAN: Kako vi to sve znate, kao matorac neki.

FEMA: Ja sam mlada, Jokan.

JOVAN: Otkad ja na Ančicu mislim! A jeste li vidili kako je lepa? Nos joj je kao struk karanfila, obraz crven kao karmažinska koža, a kosa crnja nego našeg mačka rep.

FEMA: Uh, uh! Idi, dok nisam sve povratila. Ančice, daj sirčeta!

JOVAN: Nemojte, sad ču ja sam doneti (*pode*).

FEMA: Grubijan, bezobraznik, ti si za svinjara, a ne za poštenog pedintera. Zar se tako od noblesa ide! Nisi ni u ruku poljubio.

JOVAN: Šta vas znam ja, kad kažete da vam je zlo.

FEMA: Makar da izdišem, ugursuze, opet se nobles u ruku ljubi (*pruži mu*). Na!

JOVAN (*gleda je*): Majstorice, ali su vam ispucane ruke! (*Poljubi je i brzo izide.*)

FEMA: Što je nevospitano, nevospitano! Ančice! Aa, ne treba vikati, velike gospođe zvone (*uzme dva cvancigera i počne kucati*). Aja! Ne zna paorka šta je zvoniti. (*Viče.*) Ančice, Ančice!

ANČA, PREĐAŠNJA

ANČA: Evo me!

FEMA: Da mi kupiš malo hop-hop - kako ga vraka zovu, hopmaniše tropn. Ovaj gurbijan Johan tako gadne reči govori da se čoveku moraju creva mutiti. Ančice, danas ćemo imati jednu gošću. Koliko ima sati?

ANČA: Devet prošlo.

FEMA: Sad je najbolje praviti vizite, je l'? Ančice, samo dobro uredi. Evo ti trinkelta (*dade joj tri cvancika*).

ANČA: Milostiva gospoja!

FEMA: (*uspija*): Ančicken, to je moje pravo ime.

ANČA: Milostiva gospoja, vi ste vrlo dobri.

FEMA: (*hoda, uspijajući, po sobi*): Ančicken, koliko me god puta mojim pravim imenom, milostivom gospodom, nazoveš, toliko ćeš puta dobiti trinkelt.

ANČA: Milostiva gospoja!

FEMA: Komi fo! (*Hoda ponosito.*)

ANČA: Milostiva gospoja!

FEMA: (*čepeći se*): Samo zapiši, Ančicken, pa ćeš mi poslati kontu. Ti znaš velike madame o Novoj godini trinkelt daju. Ančicken!

ANČA: Čujem, milostiva gospoja

FEMA: Oh, oh! (*Opet hoda uspijajući.*) Ančicken, samo zapiši. - No ja ću meni biletu načiniti, je li, Ančicken, svaka nobles nosi svodu biletu.

ANČA: Jest, milostiva gospoja.

FEMA: Propopo, Ančicken. Ti si služila kod noblesa, kako se sad nosi šal? Preko ruke ili oko vrata?

ANČA: Preko ruke, milostiva gospoja (*zabeleži*).

FEMA: To je moj gust. Obično se nosi krst na vratu, ali ja sam naručila zvezdu; to je lepše, a i ne nosi svaka šuša. Šta ti se čini, Ančicken?

ANČA: Vrlo lepo, milostiva gospoja (*zabeleži*). Još vam jedan sat treba.

FEMA: O imam, Ančicema, ostalo mi je od pokojnog dva sata (*izvadi*.) Istina, srebrn je, no ja će ga dati pozlatiti.

ANČA: To je vrlo veliki sat.

FEMA: Ništa, ja ne žalim platiti. Je li, Ančicema, u džepu se nosi?

ANČA: A, bože sačuvaj, ovde na levoj strani (*na prsi pokazujući*).

FEMA: Riftik, riftik, Ančice, ovaj prokleti francuski jezik zabunio mi je glavu. Sve o njemu mislim, pa u drugom moram da falim. (*Pridene sat.*) Ančicken, može i ovako podneti, dok se ovaj pozlati, je li, Ančicken?

ANČA: Jeste, milostiva gospođa (*zabeleži*)

FEMA: (*hoda ponosito po sobi, sve na ogledalo gledajući*): Ančicken, šta mi još može faliti?

ANČA: Jedan šteher

FEMA: Prokleti francuski jezik, tako mi je zabunio glavu da sad upravo ne znam šta je to šteker.

ANČA: Od belih kostiju, što se gledi kroz njega.

FEMA: Pravo, Ančicema, i ja će da postanem kratka vida.

ANČA: Verujem, milostiva gospođa (*zabeleži*)

FEMA: Dok se taj, kako se bestraga zove, šteker kupi, mogu se i s naočarima poslužiti, je li, Ančicema?

ANČA: Može, milostiva gospođa.

FEMA: (*uzme naočare i gleda kroz njih*)' Komi fo! ... Propopo, Ančichen, kako se nobles tamo gde si služila unterlondruje?

ANČA: Lepo. Igraju vista, taroka, šaha, bostona.

FEMA: Moram ovaj vraški francuski jezik sasvim ostaviti. Tako mi je glavu zabunio da ne mogu ništa da pogodim. (*Tare čelo.*) Šta je to, bestraga?

ANČA: To su karte.

FEMA: Riftik, riftik, punišaka, poklopica i marjaša. Komi fo, Ančicema, da kupiš karte, to ćemo i miigrati. - Kako se dalje unterlondruju?

ANČA: Udaraju u fortepijano.

FEMA: O, to je davno u modi. Štogod novo, po novom žurnalnu. Propopo, Ančicema, da kupiš tri drombulje, da se unterlondrujem. Mogu i ja kakvu modu izneti, je li, Ančichen?

ANČA: Jeste, milostiva gospođa (*zapiše*).

Pozorje sedmo

MITAR, PREĐAŠNJE

MITAR: Pomozi bog, Femo.

FEMA: I ovaj je došao da mi smradi nos (*metne maramu na nos, pa se okrene ogledalu*).

MITAR: Femo, šta je tebi? Šta si se narogušila kao patak?

FEMA: Komi fo! Komi fo! danas imam jednu osobitu vizitu. Jokan, aufšponen (*ode*).

MITAR: Šta je ovoj mojoj sestri! Gdi je Evica?

ANČA: U bašti.

MITAR: Idi je zovi (*Anča otide*.) Kog vraga, il' je poludela ili se čini. Kakve su to reči: miko! miko! Kanda krave vabi.

EVICA, MITAR

MITAR: Devojko, šta je tvojoj materi?

EVICA: Ah, ujo, ona kanda nije pri svesti, gledajte šta je uradila s kućom.

MITAR: Ja vidim promenu, ali ne znam zašto; ta ni šest nedelja nema otkad ti je otac umro.

EVICA: Ona hoće da je kod nje sve kao kod najveće gospode. Psiuje me i grdi što radim, nego kaže da se nakitim pa da sedim.

MITAR: O, sluta jedna, a je li ona sedela dok je otac bio živ? On se, bog da mu dušu prosti, kinjio i život prekraćivao da vam što više pribavi, a gledaj ti sad ove, hoće da utamani kuću. A, drugojače ču ja s njom početi!

EVICA: Grdila me i ružila što sam bila kod vas i što sam radila.

MITAR: Dašta, i tebe da vaspita kao što je ona? Bezobraznica, videla ono malo krajcara, pa hoće da spiri.

EVICA: Nekakva gospođa Sara dolazi, pa je tako uči. Sve kažu da nisam vospitana kako valja.

MITAR: Kad nisi vospitana, a ti ćeš ići sa mnom.

EVICA: Ja ne smem, ujo, u vašu kuću ulaziti.

MITAR: Zašto?

EVICA: Zapretila mi je strašno, zašto kaže da nema brata čizmara.

MITAR: Šta, ta pokondirena tikva! A šta joj je otac i muž bio, nisu li pošteni majstori bili kao i ja? Hajde ti sa mnom, pa samo neka dođe po tebe, prebiću joj obadve noge.

EVICA: (*mazeći se*): Ah, ujo!

MITAR: No, šta ti je?

EVICA: Ah, moj Vasilije! I njega je oterala.

MITAR: Moja čerko, jest da je Vasilije dobar, i da je i tvoj otac još namislio da te za njega da, ali ja ti to ne mogu dopustiti, a ni za što drugo nego što je siromah.

EVICA: (*plače*).

MITAR: No, no, ti plaćeš?

EVICA: Nije li moj otac i mnogi drugi ljudi, niste li i vi sami bili oskudni kad ste se ženili, pa eto ste, hvala bogu, stekli! Moj je Vasilije vredan.

MITAR: E, moja čerko, sad nisu ona vremena koja su bila kad sam se ja ženio. Sad je sve drugojače: prokleta moda jako je ovladala. Tvoja se baba, bog da joj dušu prosti, u venčanoj haljini sahranila, a od kape joj i sad srebrna dugmeta na svečanoj čurdiji nosim, ali naši mlađi sve hoće da svetle, da su pred svetom obučeni, makar u kući proje ne imali.

EVICA: Moj Vasilije nije takav.

MITAR: Ja znam, ali ni on ne može iz reda izilaziti. Vidiš, kad bi ti metnula zlatnu kapu, svi bi zinuli na tebe kao na čavku. Moraš imati od paučine, i natrkačiti kraklje ili žirafe, kako bestraga zovu; oko vrata kule i tarane; moraš naobručati glavu i sapeti ruke sa zlatnim lancima, a to sve otkuda ćeš?

EVICA: Nisam ni ja siroče uboga.

MITAR: Vidiš li ti da ti mati luduje? Ona će sve s njenom prokletom modom da spiri i izmodi, pak onda? - Ne, ne, žao mi je, al' ne može biti ... Koji vrat, kakav je to pandur?

EVICA: To je Jovan.

MITAR: Jovan, pa šta se tako naružio? ... Jovane!

Pozorje osmo

JOVAN uniformiran, PREĐAŠNJI

JOVAN: Evo me, majstor-Mitre!

MITAR: O, časni te krst potro; koji te đavo nagrdi?

JOVAN: Majstor-Mitre, pazite s kim govorite! Ja nisam više Jovan, nego Hanc, Žan, ili ako to ne možete da upamtite, Johan. Koji me šegrtom nazove, onaj je propao od moje gospode majstorice.

MITAR: Tvoja je majstorica sasvim poludila.

JOVAN: Dosta je i bila pametna.

MITAR: Pa kud je sad otišla?

JOVAN: Da joj čitaju molitvu.

MITAR: I ona ti je zapovedila da se tako obučeš?

JOVAN: Dakako. Ja sam njen pedinter. Sad moram sve drugojače urediti nego što je dosad bilo. Vidite ovaj orman? Napolje s njime, mora soba biti prazna, zašto kažu da ljudi od mode sve prazno u sobi imaju. Vidite ovaj zid? Tu ćemo poređati neke golišave ljude i frajle s razdrljenim grudima i s nekim klobucima na glavi, gde se na pauni voze. Kreveti moraju doći nasred sobe uspored, i to jedan za goste, a drugi za majstoricu. Ova polica,..

MITAR: Dosta, imena ti božja, prevrću mi se creva. Šta je ta žena naumila? Hajde, Evice, od jeda neću moći čitav dan jesti (*odu*).

JOVAN: Idite vi, Jovan je opet od vas sviju najpametniji. Ančichen, opet; Ančice (*odškrine lagano vrata*), Ančice! ... Jao! Evo mi majstorice!

Pozorje deveto

FEMA stupi, JOVAN

FEMA: Žan, san tunder božur tu.

JOVAN: (Ded sad, Jovane!)

FEMA: Ne parle francuz!

JOVAN: (Pravo sam ja majstor-Mitru kazao da je poludila.)

FEMA: Johan, moram i tebe da dam učiti francuski.

JOVAN: A, to mi fali; naučio sam i srpski, tek nisam francuski.

FEMA: Žan, to mora biti; barem deset reči.

JOVAN: Gde će ja sad pod starost da naučim, to je teško za mene.

FEMA: Sapr tuder fo. Vidiš kako nije teško ... Znaš šta je božur?

JOVAN: Kako ne bih znao kad nam je puna bašta božura.

FEMA: Sapr bu, to je francuski dobro jutro. Sad kaži: božur, madam.

JOVAN: Božur madam.

FEMA: Les tružes. Vidiš kako je lako.

JOVAN: Sapr đabl sundier susunprprpardon.

FEMA: Vidiš kako je lepo. Sad se sve francuski govori. Propopo, Žan, pogodila sam jednog lamura za dvadeset forinti.

JOVAN: A mene da oterate? Majstorice, ja mislim da vas poštено služim.

FEMA: Tumo! Tumo! To je pseto, magarac, zar ti nisi vidio da svaki nobles pseto vodi!

JOVAN: Pa kakvo je to pseto za dvadeset forinti?

FEMA: Malo, lepo, kudravo, komi fo!

JOVAN: Znate šta, majstorice, doneću vam ja za pet forinti od moga babe pseto što više vredi nego deset takovih lamura.

FEMA: Kako izgleda, Žan?

JOVAN: Dlaka mu je žuta, ako nije veće od teleta, manje nije; glava mu je kao poloviče; krasno, kudravo, milo vam je da pogledite.

FEMA: Kako mu je ime?

JOVAN: Žućov.

FEMA: Johan, to je ime gurbijansko, mora biti lamur.

JOVAN: Pa dobro, vi mu nadenite ime kako hoćete. Videćete, svaki će u njega pogledati.

FEMA: Donesi ga, Žan, da vidimo.

JOVAN: Nemajte vi brige, pseto pouzdano.

FEMA: Propopo, Žan, da kupiš češalj i sapuna, pa ćeš ga svake nedelje miti.

JOVAN: Majstorice, nemojte me sasvim već grditi, sad i pse da mijem

FEMA: Ugursuz, kad mogu prve dame i frajle, valjda i ti možeš!

JOVAN: Ja to ne mogu, makar me ubili.

FEMA: Vidi se nisi stvoren na gospodstvo Neka, ja ču.

JOVAN: Hoću li ga doneti?

FEMA: Aport! (*Jovan pođe.*) Propopo. Johan, santurtur.

JOVAN: Semener rotunder.

FEMA: Pravo, Johan, pravo.

JOVAN: (Zbogom, pameti!) (*Otide.*)

FEMA: (*sama*): pogrešila sam što sam ga naučila francuski. Sad može gurbijan sve razumeti kad počnem govoriti s madamama. Ali ništa, kad bude kakva tajna, ja će početi engleski; to je jošt više nobles.

DEJSTVO DRUGO

Pozorje prvo

EVICA I VASILIJE

EVICA: Ah, slatki Vaso, kako mi je žao kad pomislim šta se s tobom zabilo! Moja uspaljenica, tako da joj kažem, mati isterala te je kao najgoreg bećara, a ja nisam smela da joj ništa reknem.

VASILIJE: Ništa je to, Evice, samo kad ti mene miluješ, doći će vreme te ćemo biti zajedno.

EVICA: Ah, moj Vaso! Time nećeš moći uzeti.

VASILIJE: Zašto, gdi me je tvoja mati oterala? O, to je ništa, ona će se lako povratiti, poznajem ja njeno dobro srce.

EVICA: Ali sad hoće da me da za nekog filozofa, pak eto naše nesreće.

VASILIJE: A šta će tvoj ujak kazati?

EVICA: Ah, i on mi ne da da za tebe pođem.

VASILIJE: To ne može biti!

EVICA: Cela istina što ti kažem, a svu manu nalazi što si siromah (*plače*).

VASILIJE: Ne boj se ti, Evice, dobiću ja novaca i više, može biti, nego mlogi što imaju.

EVICA: Ah, kako možeš dobiti kada si pošten?

VASILIJE: Zašto što sam pošten, daće bog te ču biti srećan. (*Izvadi reškontu.*) Vidiš ovde dvanaest hiljada forinti.

EVICA: To je samo hartija.

VASILIJE: To je znak da sam metno u lutriju.

EVICA: U lutriju? Ah!

VASILIJE: Da vidiš šta sam snio Kao ležim ja na krevetu, a ti si došla, pa me pitaš šta mi je te sam tako neveseo. Ja kažem da mi je žao što ne mogu da načinim jošt jednu haljinu, nego sve moram u starom janklu da idem. Ti mi na to odgovoriš da se bog i za nas stara, pak me poljubiš triput, odeš k vratima i napišeš kredom veliko 3, zatim dođeš i poljubiš me osam puta, pa opet napišeš 8, treći put poljubiš me dvadeset i četiri puta, pa kao i pređe napišeš na vratima veliko 24. S tim se okreneš meni i rekneš: upamti, Vaso, dobro ove poljupce, biće ti nekada slatki, i odeš. Ja se na to probudim i taki se setim sna, jer ko bi na tvoje poljupce zaboravio? No kad dalje razmislim, padne mi na um da metnem na lutriju na tvoju sreću.

EVICA: Ah, bože! Ja ču. svaki dan po triput metanisati samo da dobiješ.

VASILIJE: Onda mi jamačno neće tvoj uja kratiti da tebe uzmem.

EVICA: Ah, kako ćemo lepo živiti dok samo dobiješ!

VASILIJE: Da vidiš kad zgrnem dvanaest hiljada. Onda neću u ovakovom janklu ići, nego gerok od najlepše čoje i dva para pantalona. A tebi ču načiniti vikler od same svile.

EVICA: Nemoj vikler. Bolje iberok. Da ne kažu ljudi: eno, vidiš, dobila na lutriji, pak diglani.

VASILIJE: Pa znaš gdi ćemo kuću kupiti? Na pijaci do "Dva pištolja". Ja sam već pitao.

EVICA: O, šta će ti, bogati, ta kuća, gdi ćemo držati marvu, krave i drugu živinu? Bolje i u sokaku, samo da je prostrana.

VASILIJE: Nije nego jošt štogod! Sad će se gospođa od dvanaest hiljada s marvom zabavljati. Na pijaci, gde su gospoda, šta će nama živine?

EVICA: Ja drugojače neću.

VASILIJE: Ali ti moraš.

EVICA: Ja neću.

VASILIJE: Kad nećeš, ja ti neću ni jednu haljinu kupiti, znaš.

EVICA: Vaso, srdiš se?

VASILIJE (*zagrli je*): Ne, ti si moja.

EVICA: Ti si moj Vasa (*poljubi ga*).

Pozorje drugo

FEMA, PREĐAŠNJI

FEMA: (*gleda ih donekle, pak se posle prodere*): Bos is tos! (*Oni se rastave*.) Nesreće i smradi? Je li to nobl, tako Francuzi rade. Nije li dosta što se na balu grle, nego i po budžaci, a? A ti, kukolju od paora, ko ti je rekao da ostavljaš kuću? Nisam li ti zapovedila da se ovamo ne dovlačiš? EVICA: Mene je uja silom doveo.

FEMA: Silom, da se grliš s momcima? Sram da te bude, kakvog si momka izabrala? Gledaj, propali mu laktovi!

EVICA: On ima novaca, majko.

FEMA: Poznaje se na njemu, valjda je bio gde god kočijaš. Komi fo, krmačo, nobles, to se sad gledi, a ne kojekakvo đubre. Taki da si se vukla, kući, da te više nigda ovde ne vidim!

EVICA: Ja ne smem od uje.

FEMA: Od uje, uja tebe hrani? Sad ču ti zube izbiti, bezobraznice jedna, črez tebe sam morala usta pokvariti. Ali platićeš ti to. A tebi, nitkove, poslednji put kažem, ako te još jedanput zatečem s njome, iščupaću ti svu kosu. Sluškinje traži, a ne diraj u kćeri noblesa (*povuče Evicu za sobom i otide*).

VASILIJE (*snužden takodje iziđe*).

Pozorje treće

(*Soba kod Feme*)

SARA I RUŽIČIĆ stupe

SARA: Ova je kuća od gospoje ot Mirič. To vam je žena, to je gospoja što joj nema para. Što ona časti, ne časti nijedna. Osobito je za nobilitetom puginula. Kako ste vi visokih nauka, to će biti za nju apropo.

RUŽIČIĆ:

*Nebo grmi, zemlja strepi,
Sunce sija, trava rasti,
Slavuj peva, ševa trepti,
A duh stihotvorca leti
Preko polja, preko brega,
Preko vozdušnoga snega,
Na visoki Parnas,
Gdi s' izvija ljupki glas.*

SARA: Gospoja ot Mirič ima jednu prekrasnu kćer, koju ona usrećiti želi, i budući da ste vi ...

RUŽIČIĆ: Samo blagoumiljeno nimfa i gracija obajanje može Ružičićovo suštestvo voshititi. Nepočerpaema simfonija visprenih duhov umnost svoih priverženika vosplamenjava.

SARA: Ona je bogata

RUŽIČIĆ:

*Šta je drugo bogatstvo
Neg' na čizmi štikle?
Koje sreća poklanja
Malenima ljudma,
Da veliki izdaju,
Da poznati bivaju.*

SARA: Budući, dakle, da je ona vrlo bogata, a i dobro vospitana, zato je namislila, to će lepo biti, verujte, - ona je naumila svoju kćer za vas dati.

RUŽIČIĆ: Kad se Ružičić himnu posvajaščava, svo jestestvo pačezemno toržestvuje, zmjevidni potok muziku pravi, a tihoproladitelni zefir u sodružestvu boginja i gracija kolo vodi, oku neponjatno, umu nepostizno.

SARA. Bre, ostavite se vi toga, mon frer, nego da pravimo mi lepo bal, pak da se igra kotiljon, galopad, mazur; da se nosi punč, limunada, barabaras, torte i paštete svakog . .

RUŽIČIĆ: Dosta!

*Bedni robe grada,
Ne znaš šta je priroda,
Ne znaš šta je jestestvo,
Tiko veličestvo,
Gdi fauni 'ode,
Gdi se smeju rode,
Gdi travčica raste,
I proleću laste,
Tam je uslaždenje,
Tam je voshištenje.*

SARA: Dakle, da dođemo k devojki. Bi li se privoleli nju uzeti?

RUŽIČIĆ: Samo lepo lice može moje serdce občiniti

SARA: Ja ћu nju taki dovesti. Ona je jamačno u kujni, uređuje šta ћe se za supu mesiti, kakav ћe biti sos, od koliko feli cušpajz, kakvo pečenje, zašto, da vam pravo kažem, nema gostoljubivije žene od gospoje Miričke; i ja sam na ručak pozvata, i neću joj otreći, verujte mi, mon frer. Dakle, da dovedem frajlicu; samo je vi dočekajte modern; nemojte tako visoko govoriti, da se ne uplaši, jer je devojka mlada (*otide*).

RUŽIČIĆ (*sam*):

*Nek' se naše lepotice bele,
Kartadžije neka karte dele;
Nek' čir Janja koti svoje novce,*

*Zaljubljene nek' okreću lonce.
Kom' je milo nek' se s ženom tuče,
Nek' se tuče i za kose vuče.
Neka gajde pored svirca ječe,
Pune čaše pri veselju zveče.
Ne zavidim, na čast svakom svoje,
Moja je sva slava stihotvorstvo moje.*

Pozorje četvrto

FEMA i SARA dovedu EVICU lepo nakićenu

SARA: Ovo je moj rođak Svetozar ot Ružičić, koji je ...

RUŽIČIĆ (*digne ruku*): Stan'te! Ružica je cveća carica. Kad je boginja Venus, ili Afrodita, Adonisu jagnjence davala, raskrvavi se od trnja okolostoečih ruža, i ružicu, koja je bela donde bila, u crvenu pretvori. Otuda moje ime koren svoj vodit. Kao što je penorodna Venus carica olimpijskih boginja, tako je ruža carica poljskih cvetova, tako je ime "Ružičić" car na verhu Parnasa, a Svetozar svetlo ozarjava ime neuvjadajemog Ružičića.

FEMA: (*pokloni se*): Komi fo!

SARA (*Ružičiću*): Gospoja ot Mirič, za koju sam vam kazivala da je vrlo nobl, osobito što se jela tiće; a ovo je madamojzel Evica.

FEMA: Evicken, Evicken, to je njeno pravo ime.

RUŽIČIĆ. (*Evici*): Zdravstvuj, cvete ljubovi, orošeni strujom nimfa. Zefiri Amora oko tvojih persiju leti, i sjajnopune oči tvoje strelu Kupidonu zatupljajut (*hoda gore-dole*).

SARA: Mamzel, artigkajt iziskuje da odgovorite na kurmaheraj.

FEMA: Paorko, zar sam te malo vospitavala? Kamo božur, komifo-le sužes? Zar hoćeš doveka da me sramotiš?

EVICA: Verujte, majko ...

FEMA: Pst! (*Vrti glavom na nju.*) Mama, mamichen... No, šta si htela kazati? San tunder, mamzel. San tunder.

EVICA: Ja nisam ništa razumela što je ovaj gospodin govorio.

RUŽIČIĆ: Sestro Meleagrova, bogom preobraščena v čurku! Nebeska harmonija iz Ružičićevih ustí preliva se.

SARA (*Femi na uvo*): Malo sveta ima naša frajlica.

FEMA: Ne mogu da govorim od jeda. Jeste li vid'li kakav mi komplament daje?

SARA: Da ih ostavimo same, on će nju jamačno doterati, te će joj se usladiti nobilitet.

FEMA: Hu! Kamo ta sreća! Ja sam zaista nesrećna mati.

SARA: Ne starajte se ništa, ovo je filozof. (*Ružičiću*) Nas kao stare persone čeka po jedan šolj kafe, vi se međutim unterhaltujte.

FEMA: Evicken, ti ostaješ ovdender. Samosender pametno vladajder. Šprekte pisli francuz, mamzel, šprekte pisli francuz. (*Ružičiću*) Komi fo!

RUŽIČIĆ (*pokloni se*).

Pozorje peto

EVICA, RUŽIČIĆ

RUŽIČIĆ (*gledajući čas gore, čas u Eviču*):

Šta je život bez ljubovi

Nego nemi stubovi?

Nego oči bez vida,

Il' devojka bez stida.

Ili dan bez sunca,

Il' noć bez meseca.

(*Eviči*) Blagozračna Heleno.

EVICA: Moje je ime Evica.

RUŽIČIĆ: Ti si Evica, no zato opet Helena; devojka, no zato opet boginja.

EVICA: Oprostite, ja nisam boginjava.

RUŽIČIĆ: Junonin soputniče, prekrasni paune, imaš li ponjatija o poeziji?

EVICA: Šta je to poezija?

RUŽIČIĆ: Niže neba i previše ljudi, previše pregrdnih planina leži pačezemni prestol, na kojemu pjesnoslovije tiho toržestvuje. Tamo se mi stihotvorci na vozdušni krili penjemo i duh pačezemno uslaždavamo.

EVICA: Nije vam zima tamo?

RUŽIČIĆ: Ognj stihotvorstva svoje ljubimce obilno greet.

EVICA: A kad ogladnite?

RUŽIČIĆ: Heleno, Heleno, ti još ne znaš s kim govorиш!

EVICA: Molim, ko ste vi?

RUŽIČIĆ: Ja sam onaj koji u romanima ljude po sto godina u životu obdržavam, bez da štogod jedu. Ja sam onaj koji kurjake krotke, a magarce pa metne pravim. Ja sam onaj koji

mnogo redi kazujem da žene za tajne ne mare, da mnogo ne govore i da mužu za ljubav i život svoj žertvuju; jednim slovom, ja sam poeta ili stihotvorec, i na moju zapovest taki će tigri i salamandri, najstrašnije zverinje sveta, lafi i skorpije, krokodili i aspide proizići.

EVICA: (*uplašeno*) Ah!

RUŽIČIĆ: Jošt su i zemnorodni u mojim rukama. Od moje volje zavisi sredstvom basne pretvoriti vas u skakavca, u slepa miša, u guštera, ili sasvim vam život uzeti.

EVICA: Zaboga! (*Hoće da pobegne*).

RUŽIČIĆ (*uhvati je za ruku*): Heleno, stani! Tako je Dafna bežala od Apolona, i pretvorena bila u lavr koji se stihotvorcima na dar daje.

EVICA: (*otima se*): Ako boga znate, pustite me.

RUŽIČIĆ: Dafno moja, zri moga lica; ovo serce (hm) za tebe kuca.

EVICA: Ah, ostavite me, ostavite me, ja s vešticama neću ništa da imam (*strese se od njega i pobegne*).

RUŽIČIĆ (*sam, posle kratkog čutanja*):

Šta je drugo ljupki brak,
Nego ren i crni luk?
Suze liješ kad ga jedeš,
Al' ga zato opet jedeš.
Sa muzama pravi brak,
Jest blaženstvo, to zna svak;
Kad po kući žena psuje,
Muza mene tad miluje;
Kad je žena neočešljana,
Muza meni ide sjajna.
I kad šešir hoće žena,
Muza je s cvećem zadovoljna.

Pozorje šesto

SARA, RUŽIČIĆ

SARA: No, kako vam se dopada madamojzel?

RUŽIČIĆ: Helenu je Juno u pauna pretvorila. Lep je paun, i krasan, i s perjem se diči, ali bi se postidio da zna kako kriči, kaže bezsmertni Dositej Obradović.

SARA: Dakle, ništa nema od svadbe?

RUŽIČIĆ: Himen samo dva jednakaka serca steže?

SARA: Imate pravo, nevospitana je, a i svašta. Nego, mati joj je druga žena. Ona i vas na ručak poziva.

RUŽIČIĆ:

*Velkomožni trbuve,
Tvoje silne meuve,
Gone gladnog pevati,
Gone stihe praviti.
S tebe mnoge devojke
Za starkelje polaze,
S tebe lepi mladići
Babuskere uzimaju.*

SARA: Kažite vi meni pravo, ali samo pravo, mon frer, kako vam se dopada gospoja ot Mirič.

RUŽIČIĆ: *Troja pada, no Hekuba živi da kao sova unučad preživi.*

SARA: Ja imam jedan lep plan; istina, ja sam slaba žena, nemam toliko razuma, toliko pameti kao vi, ali sam vaša tetka, mon frer, a tetke, znate, svuda se umedu naći, a i treba da se za vas staram. Vidite, vi ste mladi, ja sam malo starija, treba da vas usrećim, da lepo živite, ja imam jedan vrlo lep plan: da uzmete gospoju ot Mirič za ženu.

RUŽIČIĆ: Ho, ho, ho! Nebo plače, zemlja se otvara da Hekubu u objatja primi.

SARA: Mislite vi gdi je ona u godinama? Treba da znate, mon frer, da su udovice kao zeleno šiblje; što više s jedne strane gore, to većma sok na drugom kraju puštaju. Tako i žene, što više godina imadu, to jače i silnije ljube.

RUŽIČIĆ: A kad amoreti dođu na posješćenije, i kad ushtem Venus pojati, i kad mi gracie voobraženje obuzmu, gdi je original?

SARA: E, nije nego još štograd, vi ne znate kakav je bio Vulkan, pa šta je falilo vašoj Veneri? Jesti i piti, mon frer, jesti i piti, to je ljubov; manite se vaših gracija i boginja.

RUŽIČIĆ (razrogaci se): O, Apolo, gdi je tvoja sila da pretvoriš oporočitelnicu u kravu!

SARA: Gledajte vi, mon frer, da se usrećite; slušajte moj sovet, mon frer, ona je krasna žena, vaša prilika. Koliko su vaši ti bogovi sa malo postarijim personama zadovoljni bili, samo da im je pun trbu'.

RUŽIČIĆ: Stan'te, Baucis i Filemon, srečni par ljudi. Hoću - tek tako mogu ja moja sočinenija izdavati.

SARA: Hoćete, mon frer?

RUŽIČIĆ: Muze pokoj ljube, s prenumeracijom se knjige ne izdaju. Mirička će biti moj ferleger.

SARA: Vivla! Ja ču njozzi ovaj veseo glas odneti, ona će to voleti nego bogzna što, ona će viditi da sam joj prijateljica. A, evo je, remarkabl.

Pozorje sedmo

FEMA, PREĐAŠNJI

SARA: Apropo, kako vas mogu nazvati, boginja, gracija, grafica ili baronica, ja ne mogu da se rezolviram.

FEMA: Komi fo! Ja ne znam šta vi s ovim želite kazati.

SARA: Ah, gledajte kako ste srečni, kako ste alaboner. Gospodin filozof, moj rođak, koji se u Parizu mogao oženiti, moj rođak, ja se dičim, sklonio se, hoćete li moći pogoditi? Sklonio se...

FEMA: Uzeti moju kćer ...

SARA: O, manite frajlicu, ona je jošt zelena.

FEMA: Sluta je ona, a ne zelena; žao mi je što se i nazvala mojom... ali neka... šta su se gospodin filozof sklonili?

SARA: Gledajte kako je divno, ja vas mogu pozdraviti le bon ton, vi ste supruga gospodina filozofa.

FEMA: Oh! (*Izvali se na stolicu.*)

SARA: Hoće da padne u nesvest. Friško hofmaniše tropfn (*uzme staklo s pendžera i prinese joj k nosu*).

FEMA: (*lagano*): Jesam li dobro pokazala kako se noblesa vladaju?

SARA: Ni moja grofica nije mogla bolje.

FEMA: (*stavi se u drugu pozituru*): Gospodin ot filozof, dakle, vi zacelo mislite?

RUŽIČIĆ: Ja s oblaka silazim i tebe za mene nalazim.

FEMA: Oh, oh! (*Lagano Sari*) Kako se francuski uzdiše?

SARA: Alaboner.

FEMA: Alabunar, alabunar, gospodin filozof, ja sam slaba, neću moći ...

SARA (*lagano*): Nemojte se ustezati da se ne rasrdi.

FEMA: (*naglo*): Hoću, gospodin vilozov, verujte hoću. Ja sam vam samo htela pokazati kako noblesi rade, no ja hoću... Ah, ja od radosti opet padam u nesvest kad pomislim kako će oko mene moje komšinice puziti, kako će me nazivati milostivom gospojom filozoficom, a ja ћu njih preko gledati, da pokažem da sam veća od njih.

SARA: Mi ћemo se svaki dan na četir' konja voziti.

FEMA: Neću se ja mešati s kojekakvima. Ko si ti? - Ja sam vaš brat, ja sam vaš ujak, stric. Jesi li i ti vilozov? Jesi li nemeš? - Nesam. Marš ispred mojih očiju! Da si mi ti rod, i ti bi bio vilozov kao ja.

SARA: Vidite vospitanije?

RUŽIČIĆ: Koja nju u voshištenije dovodi, jest blagodetelna muza. Mi ćemo neprerivno u sodružestvu boginja i gracijski biti.

FEMA: Ja ću biti s njima "per tu".

SARA: Pravo, pravo!

FEMA: Kako se kaže francuski draga?

SARA: Ma ch?re.

FEMA: Kad ih zapitam kako ste mi, ma šere, kako ste spavalii, kad ćete u špancir, ko vam je pravio kur.

RUŽIČIĆ: Ne larmaz. Ljubimac muza i gracijski jest samo Apolo.

SARA: I mi njene drugarice, pravo, pravo, pravo.

FEMA: Pa kad donesu punča, limunade.

RUŽIČIĆ: Parastok; nema tamo punča; nektar i amvrozija.

SARA: Punča, mon frer, punča, auspruha, tokaera, limunade, barbarasa, remarkabl! To ćemo i danas imati, je l' te, gospoja ot Mirič, i gospodin će filozof s nama ručati?

FEMA: Mekarabl, ja ću taki rebarbarasa spraviti.

SARA: Pravo, pravo! (*Na uvo.*) Ali hoće li mladoženja kakav dar dobiti?

FEMA: Alabunar, od moga pokojnog muža ostalo je dosta stvari (*načini smešan kompliment i otide*)

SARA: No, kako vam se dopada?

RUŽIČIĆ: Zla volšebrica pretvorila je lepotu Helene u rugotu Hekube.

SARA: Vidite, kolika i kakva razlika između nje i njene kćeri.

RUŽIČIĆ:

Dođe milo vreme

Da volšebrica breme

Sa Hekube svuče

I u gracijsku obuče

Tada će (hm) sunce

*Sjajno svoje lice,
U Helene oku
U visprenom skoku
S radostiju gledat
Zadovoljstv' osećat.*

Pozorje osmo

FEMA nosi burmuticu i sat, PREĐAŠNJI

FEMA: Gospodin vilozof, vi ste moj, i Ja sam vaša. Ovo je prezident što vam nosim. Istina, moglo bi i drugo biti nego burmutica i sat, ali on će pokazati koliko puti kuca srce kad hoće da bude venčanje

SARA: (*pljeska rukama*) Pravo, pravo; to je vic, to je nobl

RUŽIČIĆ (*skine s vrata maramu i počne naglo dole i gore hoditi*)

SARA: Mon frer, vi ništa ne odgovorate na artigkajt gospoje Miričke?

RUŽIČIĆ (*Jednako hodi nikoga ne gledajući*)

FEMA: On se valjda štogod srdi

SARA: Zašto bi se srdio? Ko se srđi na venčanje? (*Uhvati Ružičića za ruku*) Mon frer, gde ste vi?

RUŽIČIĆ (*kao došavši k sebi*) Na Parnasu, na vrh Helikona

SARA Jao, jao! Mlada nevesta vas čeka! Šta ste skinuli maramu?

RUŽIČIĆ: Maramu? (*Pipa se.*) Ženi, geni treba li da se s onim zanima kojima vi prosti robujete? Duh ostavlja svoje blatno telo pa se u oblake diže da se naslaždava.

SARA: Mon frer, u oblaku nema ovako lepog sata i burmutice.

RUŽIČIĆ (*Femi, koja mu iste stvari pruža*):
*Blagodarnosti blagi znaci
Solncu jesu podobni,
S blagodatni koje zraci
Tmu od sveta progoni.
Skrob i tuga iščezava
Ravnje svaka so sveta,
Ljubov tepla gde počiva,
Prijateljstvo gde cveta **

* Iz knjige pod zaglavljem *Statističesko opisanije Srbije*

FEMA: Zaboga, kakve nebeske reči!

SARA. Pravo, pravo zato se on zamislio. Vidite, madam de Mirič, šta mislite sada?

FEMA: (*klekne pred njim*): Ja moram ovako da ga počitujem

SARA: Oho, oho! Šta je to, madam de Mirič? Muški pred ženskima kleče

FEMA: Ovo nije čovek, ovo je vilozov; ovako slagati reči.

SARA: Mon frer!

RUŽIČIĆ: Tako je Leda pred Jovišem u strahopočitaniju klečala kad je njegovu silu iskusila.

SARA: Gospoja ot Mirič, molim na jednu reč

FEMA: Zapovedajte.

SARA: (Ne bi škodilo kad bi u kujnu otišli da vidimo šta se radi; da se ne presoli supa, da se sarma kako treba zaprži, da ne pregore pečenje)

FEMA. (O, iz drage volje, ako zapovedate.)

SARA. (*Ružičiću, koji se, međutim, pustio u misli*) Mon frer, skoro je podne, mi idemo da uredimo, vi, međutim, dodîte

FEMA: Zapovedajte, alabunar (*otidu*)

Pozorje deveto

RUŽIČIĆ *sam*

Kleči preda mnom? Kleči, Ledo, tako muza svoje ljubimce dižet, tako ih slavom uvenčava. No zašto ja ne bih neisčerpajem istočnih otvorio i slavjanskim jezikom duh zemnorodnih u voshištenije privodio? ... Zdravstvuj, zemlje, raznimi preizpeštrena cvetmi; blažen vsjakij v perseh tja nosjaj. Gdje jesi, vozljubljenaja Ledo, da uzriši kakovi šećer voznositsja vo jazicje ljubjaščago tja ženiha. No da ugledaju kakovi mnje dar prinela. Čto jest sije? Burmutica, nepotrebna mnje; ne dostojoit bo visokoparjaštemu pjevcu burmut šmerkati, poneže ni jedina muza to že sotvori. Sej sat da budet sопутник mislej mojih ... No što glagolju? Potrebno jest da sočinu jedinju pjesn k prestojaštemu toržestvu; i poneže pjenjazi ne imjeju, da pojdet sej sat u zalog, da bih vozmogl pečatiti sej epitalarium. Sije da budet i so burmuticeju.

Pozorje deseto

JOVAN, RUŽIČIĆ

JOVAN: Vraško pečenje, kad sam se jedanput kurtalisao. Ali kakav je ovo grabancijaš? Izgleda kanada je po Banstolu putunju nosio.

RUŽIČIĆ: Kogo išteši gorjaščimi očesi tvojimi?

JOVAN: Aha! Ovaj je Slovak.

RUŽIČIĆ: Nesmisleni, dažd mi otvjeta.

JOVAN: Pani, prosim poniženje, ja sam bio šegrt kod moje majstorice, a teraz sam avandžiral; už sam postal bedinter.

RUŽIČIĆ: Da prilpnet jazik gortani tvojemu.

JOVAN: Pani, prosim ih peknje, iz koje su oni stolici? Bohu prisam, ja sam mloge Slovake poznaval, ali taki razgovor ne ču sam.

RUŽIČIĆ: Vjesi li ti čto jest jazik slavjanski?

JOVAN. Hej, ja sam buo do Levoči.

RUŽIČIĆ: Duše gluhi i nemi, o gramatičeskom jazicje glagolju ti.

JOVAN: Čert me vze ked znam čo povjedaju oni.

RUŽIČIĆ: Magarac!

JOVAN: Aa, to razumem, tak ima uši kako čert.

RUŽIČIĆ: Čto uže sotvorju s otmenijem sim roda čelovječeskago!

JOVAN: Ovo je belaj na moju glavu.

RUŽIČIĆ: Dovljejet. (*Pokaže mu sat.*) Vjesi li čto jest sije?

JOVAN: Len su to hodinski, bogu prisam, su pekni.

RUŽIČIĆ: A čto jest sije? (*Pokaže burmuticu.*)

JOVAN: To je tak že peknje, to se vola burmutica.

RUŽIČIĆ: Vsjačeski. Obače ne vjesi li kim obrazom mogla bi az malode pjenjaz čislo pod lihvoju na sija vešči polučiti?

JOVAN: Hej, panovi, budete kupyti jedin pekni lanac za penjazi, a potom budete obesiti i budete znati kelko je hodini, a potom budete štakulu alebo burmuticu napunit s burmutom, i budete šmerkat kako jedin mocni pan.

RUŽIČIĆ: Magarac, šta bulazniš?

JOVAN: A gle, vi znate srpski, pa šta me mučite tuđim jezikom?

RUŽIČIĆ: Bezumne, ne znaš šta je sladost. To sam slavjanski kazao. Bi li mogao ovaj sat i burmuticu gde god založiti za deset forinti?

JOVAN: Ako mi štогод date, mogu.

RUŽIČIĆ: Ne starajsja, daću ti forintu.

JOVAN: To je lepo. (*Uzme burmuticu.*) Ala bi ovo bilo za mene. (*Otvori je i nađe reškontu.*) Šta je ovo?

RUŽIČIĆ: Soderži to, to je obligacija za onu forintu.

JOVAN: Hajde ne branim.

RUŽIČIĆ: Uže djelo soveršeno jest

JOVAN: Už' buđet ist' dostat' penjazi.

RUŽIČIĆ: Ješće jedino Da ne urazumjejet niktože, jako pod lihovoju vzajl jesm

JOVAN: Buđe, buđe.

RUŽIČIĆ: Molčanije jest krasnjejšaja dobrodjetelj junoši.

JOVAN: Už' buđem pitat, už' buđem pitat (*Jedan na jednu, drugi na drugu stranu otide.*)

ZAVESA

DEJSTVO TREĆE

Pozorje prvo

FEMA sasvim u crveno obućena, sa šeširom na glavi, spustila val preko lica i naslonila se na ruku, koketirajući, SARA

SARA: Madam de Mirič, vi ste se jako zamislili.

FEMA: Komi fo! Nije to šala, ma šere, ja sam gospođa vilozovica. Kažite mi, ma šere, koja je jošt tako srećna? Nije to mala briga, ma šere, da znam s kim ču se mešati i u čije ču društvo odlaziti.

SARA: S groficama, s baronicama, ma šere, to je vaše pravo društvo.

FEMA: Alabunar, ali vidite da se sad svaka šuša kit. Šta će biti da se s kojom u neznanju pomešam ili da se još poljubim? Nisam ja od onih što na moj karakter, ne pazim.

SARA: Siperb, siperb, vi vašem rangu čest pravite. Ali kažite mi, madam de Ružičić, kad će biti veselje, kad će se jesti, piti, unterhaltovati?

FEMA: Ja moram ili drugu kuću načiniti, ili gdegod za vreme pod kiriju uzeti. Šta mislite vi, ma šere, kad mi dođu madame na vizitu? Ne mogu se ja rezonirati kao kakva paorka; ja sam vilozovica, ma šere. U jednoj sobi treba da se ruča, u drugoj da se unterhaltuje, u trećoj se viziti primaju. Jošt mi nisu ni karuce gotove, nisu konji kupljeni.

SARA: Da vam ne šmajhlujem, vi vrlo lep gust imate.

FEMA: Mora se doneti iz Beča karte za punišake i marjaše. Moram beštelovati drombulje za koncert. Moram sebe u rezon dovesti, nema još gdi će se vući za zvonce, gdi će se sveće paliti.

SARA: Luster, šarmant, šarmant!

FEMA: Šta vi mislite, nije to šala. Ja sam gospoja vilozovica. Koja još u varoši ima takvu titulu? Svaka mi mora triput načiniti vizitu dok ja njozzi jedanput. Ako ne dobijem prvi stol, ja neću u stol ni ulaziti. Nisam ja čiftinica, ma šere, ni krpinica, nego gospođa frau fon, što ima pedintere sa portunetom.

SARA: Šarmant, ma šere, šarmant!

FEMA: Nisam ja naučila badava francuski, nisam ja dala zabadava moj sat na reparaturu i kupila šteker, nego da se odlikujem. Samo grofice i baronice mogu biti meni ravne.

SARA: Prekrasno, prekrasno, verujte, vas će sav nobles vrlo uvažavati.

FEMA: Kamo sreće da mi je taka i ona drnda, moja kći, da se ne moram bar od nje stiditi.

SARA: A, popraviće se mamzel, verujte mi, ma šere.

FEMA: Ako se ne popravi, ja će nju batinom doterati. Neće ona mene sramotiti. Neće mider, neće cvet u ruci, da šta ćeš, plug? Krmačo jedna, čekaj, naučiću ja tebe; ako si nobl, moja si, ako nisi, a ti bestraga.

SARA: Siperb, siperb.

FEMA: Nisam ja od onih što ne paze na sebe. Gledim, bože moj, gdikoje velike gospode, grofice baronice, pak i ne paze šta su. Idu prosto obučene, sa svakim se razgovaraju, one se jošt prve klanjaju. Čisto se ja stidim. Blago onom koji je od nature na nobles stvoren. Eto mi je rođena kći, pa kakva razlika od mene?

SARA: Cela istina. Ali aprovo, madam de Ružičić, kakve ćemo haljine za venčanje?

FEMA: Ja sam dvadeset pari naručila, ali moram jošt tri za jašenje.

SARA: Amazon-klajder, šarmant!

FEMA: Moj je osobiti pasion, znate, jašiti. Istina, ovde se takovo što i ne vidi, ali ovde nema pravih noblesa.

SARA: Ma šer, to je u Parizu samo u modi. Verujte mi, vi ćete veliku paradu s otim učiniti.

FEMA: Moram i jednog konja iz Pariza beštelovati, zašto ovi naši nisu za taj posao. Juče sam htela jednog probirati, ali to je pravi gurbijan bio. Tako me je bacio da sam ovo koleno odrla.

SARA: Gledajte vi, to je bezobrazluk nobles uvrediti. Ali, molim, meni je tako nešto mučno, ne bi li dobro bilo po jedan šolj kafe, je l' te, i vami se prokteva?

FEMA: Komi fo! Žan! Aport! Johan, Hanc, Žan!

Pozorje drugo

JOVAN, PREĐAŠNJE

JOVAN: Evo me, majstor ... (*Stisne usta.*) Da ti đavo nosi jezik, kad sve na bedu ide!

FEMA: Gurbijan, ti nisi rođen za pedintera nego za kakvog šegrtu.

JOVA: E, a znate kako mi je pokojni majstor ...

FEMA: Pst! Bezobraznik, kakav majstor? Ne znaš reći pokojni gospodar ili gospodin.

SARA: On govori o vašem suprugu?

FEMA: Da! Imao je, znate, običaj katkad s opancima unerhaltovati se, budući da mu je doktor tako sovetovao, a bezobraznici su izneli da je sam pravio opanke.

JOVAN: E, nego nije! Gledajte, još su mi ruke ispucane.

FEMA: To je gurbijan! Može biti da je katkad i probirao, ja vam slabo za to i znam, jer sam vam sve jednako u sobi sedela kod moga štrikeraja.

JOVAN: A, baš pogodiste! Koliko ste redi bosi i sa mnom zajedno rastezali kože.

FEMA: To je impretinencija!

JOVAN: (*produži*): Pa znate li, majstorice, kad vas je pokojni majstor oklagijom čak u podrum oterao što niste hteli raditi.

FEMA: (*skoči*): To je bezobrazluk! Taki mi se vuci ispred očiju jer će ti svu kosu počupati, nitkov jedan, ko te pita za to?

JOVAN: E, lako je vama, jer ste utekli u podrum, ali ja siromah! I sad me svrbi kad se setim kakav sam boj za to izvukao.

FEMA: Da si vrat slomio kad si takva nesreća!

SARA: Ovaj se momak vidi gurbijan biti, ali zato se vi nemojte ljutiti, nego, molim, izvol'te za onaj šolj kafe ...

FEMA: Nitkov, zaopucao me njegovim pripovetkama, te sam sasvim na to zaboravila. Vuci se kod Anče, neka skuva dve crne kafe!

JOVAN: A neće biti dobro tri?

FEMA: Nitkov, čuješ moju zapovest?

JOVAN: Hajde, videćemo. (*Pođe.*) Oho! A znate šta je novo, majstor ... gospođa? Našem žutovu prebili nogu.

FEMA: Kavom žutovu?

JOVAN: Lamuru.

FEMA: Šta, koji je taj gurbijan bio što je moga Lamura dirao?

JOVAN: Gnjavio je kapova gospodina Petriča i udavio pudlu jednu, pa su mu zato prebili nogu i još mu prete da će ga ubiti dati.

FEMA: A, to je gurbijanstvo. Žan, priveži mu nogu, pa ga donesi ovde na kanape (*Sari*), nek sedi sa Fineskom.

JOVAN: Bre, ako on ne smrsi i Fineski vrat, da nisam koji sam!

FEMA: Misliš ti da je on gurbijan kao ti?

JOVAN: Hajde, videćemo.

FEMA: Neće njemu više niko nogu skr'ati (*pokazuje na kanape*), tu je njemu mesto. Propopo, Johan, donećeš čilim da prostremo ovuda (*pokazuje astal*).

JOVAN: A na šta ču posle ja spavati?

FEMA: To je gurbijan; ja mu govorim za nobles, a on hoće da spava.

JOVAN (*vrti glavom*): Da nešto ustane pokojni majstor!

FEMA: Opet ti?

JOVAN: Ala bi nas mlavio. Sve bi se preko čilima i žutova prevrćali (*otide*).

SARA: Šaljivo se momče vidi.

FEMA: O, molim vas, gurbijan je odveć, ništa ne pazi šta će reći.

SARA: Ništa, to ne treba da vas interesira.

FEMA: Mene i ne atresira, ali mi je čudo gdi gurbijan govori ono što je već prošlo.

Pozorje treće

MITAR, PREĐAŠNJE

FEMA: Uh, uh! Opet mi dolazi na vrat (*metne maramu na nos*).

MITAR: Bogati, Femo, došao sam da te pitam šta si poludela te praviš komendije po kući. Šta si se narogušila kao patak na kišu, je l' to lepo, što činiš je l' to pametno?

FEMA: (*Sari*) Je l' te da smrdi ovaj?

SARA: (*metne maramu na nos*) Vrlo. Ko vam je to?

FEMA: Moga brata kočijaš.

MITAR: Šta ste zapušili noseve, kanda ste se uvonjale. Govori što te pitam ili će drugojače početi.

FEMA: Komi fo! Komi fo! Ovde se samo po modi govori.

MITAR: O, đavo ti odneo i tu modu! Kakva te moda snašla, nesrećo, kad ti stoje ruke ispuçane kao panjevi. Ko te vospita na modu? Valjda što si služila? Sram te bude! Obajgoro jedna, lepu si mi čest učinila, i celoj familiji. Dobila si krasnog muža, pak ga nisi znala čuvati nego si ga donde čangrizala i jela dok se nije sdoksa.

FEMA: (*Sari*): Sin sunzer, ser tuzer.

SARA: Uj!

FEMA: Seper se lepr.

SARA: E bien!

MITAR: Bre, ako uzmem toljagu, sad će ti dati sepr lepr, te ćeš se krstiti. Krmačo jedna, obezobrazila si se kao vaška!

SARA: Fidon! Ovaj je gori gurbijan nego prvi

FEMA: (*dipi*): Ta ja neću ovo u mojoj kući trpiti. Ko si ti, šta tražiš ti ovde? Marš iz moje sobe, hinauz, marš, aport!

MITAR: Šta, ti ćeš me još isterati? A ne znaš li, nesrećo, kad nisi imala šta jesti, nego si se oko mene kao kučka šunjala?

FEMA: Što sam bila, neću da znam, ali što sam sad, to ti ne možeš biti da ti se još jedanput nos poduži. Marš, ja te ne pripoznajem za moga brata

MITAR: Ja te opet tražim. Zaista, veliku mi čest i praviš! Samo sam došao da uzmem onu devojku, pak onda kad zapitam za tebe, možeš se pofaliti.

FEMA: Sižer, tužer, ti ćeš moju devojku uzeti?

MITAR: Nego šta, da je načiniš takvom kao što si ti?

FEMA: Kakva sam, takva sam, za sebe sam, i ona je moja, videćeš ko se sme usudit odvesti je.

MITAR: Da vidim smem li ja.

FEMA: Samo je dirni.

MITAR: Samo pristupi, pa će ti obadve noge prebiti, nesreća jedna. (*Otide.*)

FEMA: Pogani paorski rod, nikad me neće bog od njega kurtalisati.

SARA: To je veliko gurbijanstvo!

FEMA: Došao da mi vodi devojku, načast mu, nije ni ona bolja od njega. O, moj dragi? Lako će ja bez vas živeti, ali kako ćete vi bez mene ... Doći će vreme, ljubićete vi mene u ruku i molićete da vas poznam. Marš, takvo đubre meni ne treba!

SARA: Šarmant, šarmant!

FEMA: Šta vam se čini, jesam li ga lepo ispratila?

SARA: Komi fo! Meni se činilo da moju groficu gledim. I ona je imala običaj katkad ljutiti se, ali to joj je tako lepo stajalo, tako lepo, ja vam ne znam kazati.

FEMA: Komi fo! Ne bi li dobro bilo malo proći se dok kafa gotova bude.

SARA: Šarmant, vi vrlo lepe ainfelne imate. Alaboner! To će biti komocija vrlo prijatna za jauzn. Dakle izvol'te. (*Otvori vrata.*)

FEMA: Molim, vi ste gošća.

SARA: Vi ste blagorodni.

FEMA: Molim!

SARA: Molim! (*U smešnom komplimentiranju obadve najedanput izidu.*)

Pozorje četvrto

EVICA sama u bašti, zalivajući cveće

EVICA: Moje milo cvetance, ti ćeš mene srećnom učiniti. Vasa mi je obećao ovamo doći, i ja ga svaki čas očekivam. Ah, bože, kad će ga mojim Vasom nazvati? Onda će mu tepati, pa će ga zvati Vasilicom! No moja, bože mi oprosti, materentina zaludila se za onom babuskerom, pak i ne gledi na njega. Šta to tamo šušti? Ah? moj Vasa, moj Vasa!

Pozorje peto

VASILIJE kao izvan sebe

VASILIJE: Evice, ha moja lepa, medena, šećerna Evice, hodi, Evice smokvena, cukerpokerajska Evice, da te poljubim, i jošt jedanput, i jošt jedanput. Ja sam srećan, ti si moja, gledaj me, ja igram od radosti, ti si moja, hodi da te poljubim. Ja sam tvoj.

EVICA: Šta je tebi, Vaso, ti kanda nisi pri sebi?

VASILIJE: I nisam, vere mi; ja sam na nebu, u raju, s tobom, mojom milom, bademskom, alvenskom Evicom.

EVICA: Ja te ne razumem ništa. Šta ti se dogodilo?

VASILIJE: Jošt pitaš? Ne možeš da se setiš? Dvanaest hiljada forinti! Jesi li čula? Dvanaest hiljada, to će biti život, to će biti grljenje, evo ovako, evo ovako (*grli je*).

EVICA: Ja ne znam ništa, gdi su ti novci, i otkuda su ti?

VASILIJE: Gdi su mi, otkuda su mi? Daj samo reškontu, pa ćeš videti. Do po sata pune tri kese dukata doneću ti.

EVICA: Al' ćedu biti žuti! Blago nama!

VASILIJE: Sad daj reškontu, ne mogu više da čekam.

EVICA: Kakvu reškontu?

VASILIJE: Zaboga, reškontu, ja sam je kod tebe ostavio.

EVICA: Nisi ti meni nikakvu reškontu dao.

VASILIJE: Kako ti nisam dao kad je ostala u tvojoj ruci? Daj ovamo, nemoj me toliko mučiti.

EVICA: Ti snivaš, ja ne znam ni za kakvu reškontu.

VASILIJE: Ha! Eto ženske vernosti! Evice, to je lepo! Tako li ti mene miluješ? Daj reškontu, zaboga nemoj me ubiti!

EVICA: Ja ne znam šta si ti poludio.

VASILIJE: Poludio. (*Plače.*) Da, poludio, pravo kažeš, lud sam i bio što sam takvu omilovao. To je lepo da ubiješ siromaha momka ... Evice, ja znam da se ti šališ, samo hoćeš da me namučiš; daj reškontu, da primim novce pa onda uzmi koliko hoćeš.

EVICA: Ubio me bog ako znam o kakvoj reškonti!

VASILIJE: (*legne na zemlju*) Oh, sad sam nesrećan! Sa svake, kukavac, strane stradati moram.

EVICA: Čekaj malo, Vaso.

VASILIJE: Idi, ti si otrov, ti si zmija pred mojim očima.

EVICA: Ta čekaj, kad ti kažem. Kaži mi šta je to reškonta, jede li se? Kako izgleda, da vidim.

VASILIJE: Ne znaš, ona plavetna hartija što sam ti je dao u majstor-Mitrovoj kući, kad nas je tvoja mati zatekla.

EVICA: A, to je kod mene u burmutici. Čekaj, sad ču ti doneti (*otide*).

VASILIJE (*dipi*): Šta, kod tebe je, i ja sam te tako osramotio! Ah, Vaso, šta učini! Kako ćeš joj u oči pogledati? No, ja ču moliti, ona je dobra, ona će mi oprostiti.

Pozorje šesto

EVICA dođe lagano pak sedne

VASILIJE: Gdi je reškonta?

EVICA: Ubi me!

VASILIJE: Šta?

EVICA: Ubi me!

VASILIJE: Gdi je reškonta?

EVICA: Izgubila sam.

VASILIJE? Oh! (*Sedne.*)

EVICA: Ah! ...

VASILIJE: Šta ču sad? ...

EVICA: Ti si magarac što si mi dao.

VASILIJE: Ti si magarica što si je primila kad nisi vredna bila čuvati.

EVICA: Sad neću moći načiniti haljine po modi i ... i ... i! (*Plače.*)

VASILIJE: U... u...! Sad te opet ne mogu uzeti.

EVICA: Ja ču skočiti u bunar.

VASILIJE: Ja ču se ubiti

EVICA: Ja luda, što sam je tamo ostavila'

VASILIJE: Gdi si je, do trista vraka, ostavila?

EVICA: U burmutici. A moja nesreća mati dala filozofu.

VASILIJE: Šta, filozofu? Kod filozofa moja reškonta? Čekaj malo! (*Pode.*)

EVICA: Vaso!

VASILIJE: Neće se pedalj od mene maknuti dok mi reškontu ne da. Nije on snio numere nego ja.

EVICA: Stani malo, Vaso, meni nešto na pamet pade. On je mene i tako prosio, da se učinim u njega zaljubljena, valjda će mu lakše moći izvarati.

VASILIJE: Šta, u njega zaljubljena? Tu šalu ja neću da probam.

EVICA: Zar se ti sumnjaš o meni?

VASILIJE: Ja se ne sumnjam, ali...

EVICA: Nemoj ludovati, molim te, ko bi na onog bivola pogledao. Evo ga gdi ide, baš dobro. Idi se ukloni dok ja s njim svršim.

VASILIJE: (*strašljivo*) Evice, nemoj se šaliti, ti znaš da me to vređa. Ja će biti blizu, jesи ли čula? (*Udalji se.*)

EVICA: Ah, bože, sad mi pomozi!

Pozorje sedmo

RUŽIČIĆ, EVICA

EVICA: Službenica ponizna, sveti gospodin filozof.

RUŽIČIĆ: Mir tebje, Heleno, očesa tvoja zvjezdonosno bleščat.

EVICA: Meni je vrlo žao što ne mogu vašim jezikom govoriti, no ja će se postarati da što skorije naučim.

RUŽIČIĆ: Izjaščno, izjaščno! (Koje različje među jeja i materi jeja.)

EVICA: Ja nisam znala ceniti filozofe, no sad, kako sam razumela kako su u velikoj slavi i česti, volela bih i sluškinja biti kod filozofa nego za sebe prva gazdarica.

RUŽIČIĆ: Ne podobajet li sej sопutniceju biti života Svjatozarja Rozičića?

EVICA: Visokorodni gospodin filozof, kad bih srećna bila jošt jedanput vaše oči na mene obratiti, volela bih nego najlepši vikler.

RUŽIČIĆ: Heleno moja, lice tvoje diže te diže do udivljenja, dopusti, preljubeznija Heleno, da toržestvo ovo poljubcem ukrasim. (*Na ovu reč Vasilije izbulji glavu.*)

EVICA: To će onda moći učiniti kad srećna budem vaša žena biti.

RUŽIČIĆ: Ne žena, vozljubljenaja Heleno, no nimfa ljubjaščago tja Svjatozarja.

EVICA: Ja se radujem. I zato želim da vam kakav dar spravim.

RUŽIČIĆ: Najvisperniji neba dar jest stihotvorstvo.

EVICA: Molim, jeste li što od moje matere dobili?

RUŽIČIĆ:

*Mati jest panj stari,
So svojimi dari.*

EVICA: Niste li kakvu burmuticu dobili?

RUŽIČIĆ:

*Dafno moja, zri moje lice,
Nedostojno tože burmutice.*

EVICA: Molim vas, niste li kakav plavetni papir našli?

RUŽIČIĆ: Rujna boja ružice Ružičića jest to lice.

EVICA: Molim, slatki gospodin filozof, ja to nisam razumela, ne bi li dobrotu imali prostije mi kazati.

RUŽIČIĆ: Najprostije jest to da je za nikakvu boju ne znam kromje crvene.

EVICA: A gde je burmutica?

RUŽIČIĆ: Otišla je vo svoja si.

EVICA: Ej, teško si ga meni! (*Otrči.*)

RUŽIČIĆ (*sam*): Njest li sija bolja od matere jeja? Voistinu, sej obraz jest idilskago života, siju da vozmu az v suprugu, ne mareći čto so materiju jeja budet.

Pozorje osmo

SARA, FEMA, BIVŠI

SARA: Službenica, službenica, kako, vi sami?

FEMA: Komi fo! Mi smo na vas zaboravile.

RUŽIČIĆ: Kolero zemli, lice tvoje jest predjel rugoti.

SARA: Moj gospodin rođak ima volju sve visoko govoriti. Ko vas je sad razumeo?

RUŽIČIĆ: Kažem za gospoju Mirič kako izgleda, kanda dvadeset prvo dete doji.

SARA: Ha, ha, ha, naš mladoženja hoće svoju suprugu s komplimentom ala boner da probira!

RUŽIČIĆ: Šalu provodjat bozi, stihotvorec prirodu izobražaet; gledajte kako joj belilo na obrazu stoit.

SARA: Ha, ha, ha! Ma ch?re, jedva čeka prsten.

RUŽIČIĆ:

*Gdje kći svoja dražesti pokazuet,
Tamo mater vjenčanje ne čekaet.*

FEMA: Šta, gospodin filozof, šta vi govorite?

RUŽIČIĆ: Svojstvo jest pjesnoslovca vešči podrobno opisati, zato se vi i ne možete razsrditi. Vidite kako ste godinama otjagošćeni da se misli da ste tristaljetnago Nestora supruga, s druge pak strane izgledate kao Rabenerova satira. Zato ustupite kćeri vašoj sladost bračnog vjenca.

FEMA: To je inpretinacija tako štогод meni u oči reći.

RUŽIČIĆ: Nesmislene, da mi još platite da vas u stihovi opišem.

FEMA: Ja moju kćer ne dam.

RUŽIČIĆ: Bićete prevrščeni u blato kao Licijanci.

SARA: Ha, ha, ha! Ja mislim da se naši zaljubljeni nećeju posvađati.

RUŽIČIĆ: Rozičić ostaet pri sveoemu pretprijatiju postojani.

SARA: Nemojte praviti komedije, mon frer.

RUŽIČIĆ: Muza moja više za previspremnim tragedijam težit ne želi, već za tihotekušim komedijam.

FEMA: Gospodin filozof, a zašto sam ja otoič pala u nesvest? Zašto sam toliko komplamenta pravila? Zašto sam ja po tri sata nameštala usta na ogledalu?

RUŽIČIĆ: Ne gnjevajtesja, ne gnjevajtesja, tako Ariadna gnjevalasja, no az vam kažem da az ne mogu privolitisja da s vašeu rugotoju dne provodim. Svatkozar Rozičić, pjesnoslovec, dostoin jest da lepšu uzme.

FEMA: Ta trista te vragna ...

SARA: Pst! (Ne šalite se vikati, on ima takvu narav.)

FEMA: Bre, ale ga odnele, neće on mene sramotiti! Napolje iz moje kuće!

RUŽIČIĆ: Ne banč, ne banč.

Pozorje deveto

BIVŠI, MITAR

MITAR (*Femi*): Nesrećo i pogani, imaš li pameti? Šta si naumila s kućom? More, misliš li ti ostariti?

FEMA: (*metne maramu na nos*): Uh, opet mi došao da mi smradi nos.

MITAR: Šta se zamotavaš, pogani jedna! Ja ti smrdim, a kako ti je bilo kad si kože gazila? - Zar ti nije muž dosta novaca ostavio, nego i stvari da zalažeš? (*Izvadi sat i burmuticu.*) Šta si imala štovati ovo kod mene?

RUŽIČIĆ: Nesmislene, da pril'pnet jazik gortani tvojemu.

FEMA: Šta je tebi za to što sam ja to drugom poklonila?

MITAR: Poklonila, nesrećo, a jesi li stekla? Šta traže ove stvari kod mene za deset forinti?

FEMA: To nije istina.

MITAR: Nije istina? (*Viče*) Jovane, Jovane!

JOVAN, PREĐAŠNJI

MITAR: Govori otkuda ti ovaj sat i burmutica?

JOVAN: Ja ne smem da kažem.

MITAR: Ne smeš (*čuši ga*), ko ti je gospodar? Govori kad te pitam!

JOVAN (*uhvati se za uvo*): Dao mi je gospodin filozof.

RUŽIČIĆ: Bezumne i nečestive, što sam zapovjedil da niktomuže ne otkriješ!

JOVAN: Ale pre pana boha, ne viđiće že me bije.

MITAR: No, moja lepa sestro, ded sad!

FEMA: Ja sam njemu sat poklonila.

MITAR: Poklonila, a zašto da mu pokloniš?

FEMA: Ja sam htela poći za njega.

MITAR: Šta, bezobraznico, za njega da podeš, a ko je on, šta je on, otkuda je?

RUŽIČIĆ: Nesmislene, ne dostojit tebe jazik vložiti na muz ljubimca.

MITAR: Šta, šta? ...

RUŽIČIĆ: Az jesm pjesnoslovec i niktože nadomnoju.

MITAR: Ta ovaj je lud, ovo je vantasta.

RUŽIČIĆ: Fantazija jest dar nebesnago sučestva.

MITAR: Šta, ovaj se još fali što je vantast; na moju dušu, lud čovek; gle kako i govori!

JOVAN: E, majstor Mitre, samo ja mogu s njime na kraj izići! Či je tak' panove? Mi sme druzja.

RUŽIČIĆ: Da porazit tja Vulkan molnijeju svojeju.

JOVAN: A, to i ja ne razumem.

MITAR: Ko će razumeti ludog čoveka. Ej, Femo ej, Femo! Teško tebi, teško tebi!

RUŽIČIĆ: Gore, tebje, Izraile!

Pozorje deseto

EVICA, VASILIJE, PREĐAŠNJI

EVICA: Ah, ujo, dobro kad smo vas našli, molim, vas, vi nam pomozite. Moj je Vasilije dobio lutriju, ali je reškonta u ovoga gospodina filozofa.

MITAR: Aa, filozof je ovo? Zašto vi ne date momku što je njegovo?

RUŽIČIĆ: Heleno moja, tvoje (hm, hm) lice vozgrjevat moje (hm, hm) srce.

MITAR: Bre, govori ljudski, zašto ako te okupim, nećeš se znati ni ti ni tvoj jezik. Reškontu daj ovamo!

RUŽIČIĆ: Da pretvoritsja v kamen moje tjelo, ašče znam za kakovu reškontu.

EVICA: Nije li vam moja mati dala s burmuticom?

RUŽIČIĆ: Dafno moja, zri moje lice, nedostojno tože burmutice.

VASILIJE: Ah, moji lepi dvanaest hiljada!

EVICA: Ujo slatki, nemojte ga puštati, nije mala suma. Naterajte ga da nam vrati, daćemo i njemu štogod, je l' Vaso?

VASILIJE: Sto forinti. Samo da nam da.

EVICA: Vidite kako moj Vasa dobro misli.

MITAR: Dakle, napolje s reškontom.

RUŽIČIĆ: Faraonovi potomci, razumejte mja, ne znam ni za kakovu reškontu.

EVICA: Ne znate onu malu plavetnu hartiju, ispisanu?

RUŽIČIĆ: Nikakože.

JOVAN: Da ne bude ova? (*Pokaže reškontu.*)

VASILIJE: Ha (*zagrli ga*), slatki, medeni Jovane!

EVICA: Kod Jovana reškonta. Ah, ah! Kako si je našao?

JOVAN: Dao mi je ovaj filozof.

RUŽIČIĆ: Bozi, vskuju az ne vjedal toje.

JOVAN: Hej panove, ked biste mi vjedali, za raz bismе ot'šli i vzeli pjenjazi, a potom bismе kupili ruhu.

VASILIJE: Jovane, slatki Jovane, pet stotina forinti ... to je malo, osam stotina forinti, ... hiljadu forinti imaš od mene. Ti si mene srećnim učinio. Majstor-Mitre, ovde imaš dvanaest hiljada primiti, jesam li sad zaslužio Evičinu ruku dobiti?

MITAR: Jesi, moj sinko, ti si se uvek pošteno vladao, i samo ti je škodilo što novaca nisi imao. No evo, fala bogu, i toga si dostao. Sad možeš biti moj zet.

FEMA: Šta, tvoj zet, a mene niko ne pita kad se moja kći udaje.

MITAR: E, ti si od velike familije, ko se sme s tobom mešati. Samo filozofi se mogu s tobom razgovarati, drugi niko.

VASILIJE: Slatka majstorice.

FEMA: Majstorice, nitkove, valjda sam ti kože činila.

MITAR: Nego nisi Znaš šta je, Femo, Vasa neka uzme Evicu, a ti podi za filozofa.

FEMA: Nek' ide bez traga, ja ga ne trebam.

MITAR: Zašto? Vidiš kako je lep, kako je odevan i novčan. Sram te budi, šta si počela! Zašto ne raspita najpre ko je on i šta je? Ne verujem da mu i imena znaš.

FEMA: Svetozar Ružičić.

MITAR: Ružičić, Ružičić, da ne bude taj što je služio u dućanu kod Jelkića i štetu učinio? On je, na moju dušu, zašto smo čuli da se posle nekako na nauku dao. Ej, Femo, Femo! A ko ti je to do trebe, otkud je ta opet?

SARA: Ja sam gospoda Sara od Mladenić, supruga pokojnog gospodina Mladenića, koja sam čest imala kod grafa i kod grafice Švarc na desnoj, vrlo retko na levoj strani biti.

MITAR: Aa, sad mi pada na pamet koliko sam je puta vidio kad sam pokojnom grofu čizme pravi. Tu je ona bila kuvarica. - Moja Femo, stidi se, kakvo si društvo izabrala!

FEMA: Ja ne mogu biti paorka kao vi.

MITAR: U čemu ti misliš da si bolja od nas?

FEMA: (*pokaže mu sat*): Ko još ovo nosi? To se zove nobles, a ne prati sudove.

MITAR: E, ako hoćeš ti na to, to je moja žena od vas sviju najveća pomodarka, zašto ona nosi klepetušu oko vrata, a to je samo u Londonu običaj.

FEMA: (*Sari*): Može to biti, ma šere?

SARA: Uj, žurnalnu nema granice.

FEMA: (*uspijajući*): I ja mogu tako isto nobl biti kao Engleskinje. Johan, da mi kupiš jednu klepetušu, samo koja dobar glas ima.

MITAR: Da, samo koja dobar glas ima, da se iz daleka čuje da je Fema luda. Poganije ženske, šta mislite vi da je to moda? Jedan ima guke oko vrata, pa meto krogn da zakloni svoju bolest, a drugi to taki za modu uzimaju. Jedan ima krive noge, mora da ih zakloni s pantalonama; hajde, to je moda. Jedna stoji kao petačka, raširena i neotesana, mora svoju masu malo da utegne, pa daje načiniti mider, to je sad moda; i one koje kao trska stoje moraju da se utegnu, ne pazeći što s tim zdravlju svom škode. Jedna nema kose, uzima tuđu da svoju rugotu sakrije; e, i to je moda; hajde pravi lokne, natrkači ih na oči, makar vid izgubila, i makar kako stajalo, to mora biti, tako hoće moda.

FEMA: (*Sari*): Hi, hi, hi! ... Sun paurentr.

SARA: Uj!

FEMA: Jedanput zasvagda, ko je nobl, onaj je moj, a ko nije, marš aport! (*Pokazuje na Vasilija*)

VASILIJE: Milostiva gospoja, komi fo, komi fo, ja imam dvanaest hiljada, mogu biti nobl, samo mi dajte Evicu.

SARA: Šarmant, ma šere.

FEMA: A, ko mi fo, zašto nisi odavno kazao da si nobl pak bi dobio Evicu.

VASILIJE: I ona je moja?

FEMA: Uj, samo pod tim ugovorom da s njome francuski govoriš.

VASILIJE: I turski, ako hoćeš, samo kad je moja.

FEMA: Da vidimo. Les fines, les lamors

VASILIJE: Lius, pius, bonus, azinus, porkus, mus, urbanus.

FEMA: Pravo, pravo, Vasilije. Ti si moj zet.

VASILIJE: Zacelo?

FEMA: Nobles lukte nit!

MITAR: No, sad vidim da si pametan, Vaso, s čurkama i ne možeš drugojačje nego magareći. Povtori joj jošt nekoliko puta one njene kravlje reči: miko, miko, pa će i kuću zapaliti. Evo šta čini moda.

JOVAN: Majstorice, sad imamo mi dvoje proces Kažite vi meni ko će mi platiti što sam bio kod vas pedinter, jer, kako vidim, majstor Mitar neće me više ovakovog trpiti.

MITAR: Ti da radiš, nitkove, a ne da skitaš!

JOVAN: Ali moja služba?

VASILIJE: Jovan ima od mene hiljadu forinti

JOVAN: E, ali mi je majstorka jošt i Anču obećala.

MITAR: Ako spopadnem onu toljagu, sad ču ti Anču dati, te ćeš se krstiti. Nitkov, kad svršiš zanat, onda se možeš ženiti!

JOVAN: Ali, onda mogu li uzeti Anču?

MITAR: Uzmi ako ćeš i svraku, šta marim ja

JOVAN: Pravo, Ančica moja. Ihuhu! (*Udari Ružičića.*) Panovi, čo su se zmrzli; veru, treba bit veseli.

RUŽIČIĆ: Duše nečastive, očesa moja zrjat premjenenije ot stojačih gromno bezakonije.

MITAR: Slušajte, deco, ja vas kao star mogu malo i poučiti. Dobro upamtite od Feme kako je zlo kad prost hoće da digne nos navisoko. To baš tako liči kao da bi krmača vikala: "Molim vas, metnite mi sedlo, meni to lepo stoji. Ja mogu biti kamila." - A ti, Femo svaki dan da proučiš onu poslovicu: "Nema ti gore nego kad se tikva pokondiri", pa unapredak teraj ovakove od sebe (*pokazujući Saru*).

SARA: Šta je to! Madam de Mirič, Vous m'avez toujours fait tant d'amitiés.

FEMA: Alibunar, ke sent de makarbal, an danter tu.

MITAR: A gle Feme jako!

FEMA: Kunt moj bratandr gurbijan velikandr

MITAR: Uzminder ti kožender, pa pravider opankender Femo, pamti srpsku poslovicu kad se tikva pokondiri. A vi, gospodin filozof, šta li ste, da i vama kao prost štogod kažem: Čovek ma kako da je učen i školat, ako nema pameti, sve je maler.

RUŽIČIĆ (*gledi ga sa sožalenjem*):

*Bjedno gluposti izčadije
Kakvo imaši ponjatije
O stihotvorstva cjeni,
O mudrosti blagostini.*

JOVAN: O pani, i ja znam peknje spivat (*peva*)

*Naš pan' gazda,
Dobri gazda
Dobro vino ma,
A mi z'jeho laski,
Pime s' toj to flaški
Naš pan' gazda, dobri gazda,
Dobro vino ma,
Kad' ho ma, neg ho da,
Šak' mu to pan bog požena.*

RUŽIČIĆ:

*Rozičiću, ti dosjagneš bezčisleni vjeki,
Proslavivsja meždu čelovjekim,
Slava tvoja ostanet do konca,
Spodbivsja lavrovago vjenca.*

JOVAN: Veselo, svatovi!

MITAR: Vidiš, Femo, kako ti se slavi kuća.

FEMA: Les nobles, les modes

MITAR: Opet počinješ? Kaži ti nama, ostaješ li ti i dalje tako pokondirena i luda, ili ćeš biti kao mi?

FEMA: Nobles kon nit biti paor

MITAR: E, kad kon nit, a ono zbogom! Pravo kažu ljudi da je moda ludilo kao kijavica: od jednog prelazi na drugog, a kad počne, ne ume da prestane.

FEMA: Uj!

MITAR: Bogme, ujela je mloge, udešće i tebe. Hajdemo, deco, da ne pređe i na vas ova bolestina.

JOVAN (*klanja se Femi*): Božur, madam

FEMA: Adies, Žan. (*Vasiliju*) Samo francuz sun mamzel.

MITAR: Nemaj brige ... Zbilja, Femo, da l' bi ti imala volju ići u Pariz?

FEMA (*izvrće oči*): Les Paris, les nobles, les modes, les intov.

MITAR: Vidiš, ja bih te sam o mom trošku u Pariz odveo samo kad bi mi obećala tri godine onako postupiti kao što ja hoću.

FEMA: Da budem paorka? Oh, kon nit, kon nit

MITAR: Femo, samo tri godine.

FEMA (*metne ruku na čelo, sasvim žalostivo*): Kon nit, kon nit.

MITAR: Promisli se dobro, ovde je razgovor o Parizu.

FEMA: Ah, i tri dana biti bez karaktera mlogo je, a kamoli tri godine.

MITAR: U Parizu svaka gospođa ima po dva muža.

FEMA (*jako*): Oh! (*Sasvim tih.*) Oh! (*Sjednom tercom više.*) Oh! ... Libri pruder, vodi me u Pariz, vodi me u Pariz. Vidiš kako nobles živi? Ah, po dva muža, razumeš? Po dva muža, ah, ah, a kukavne proste?

MITAR: E, one imaju po tri.

FEMA: (*dugo ga gleda*) Po tri? ... Muža?

MITAR: Pitaj svakog koji je god bio u Francuskoj, pa će ti svaki to isto kazati.

FEMA: Ali tamo prosti nisu kao ovde?

MITAR: A, tamo su poslednje žene kao kod nas ti što si.

FEMA: Libri pruder, ja sam već isterala želju za noblesom. Sad hoću malo da budem prosta, da vidim kako se i prosto živi.

MITAR: No, fala bogu! Jedva joj nađo' leka.

FEMA (*čepeći se*): Da, prosto! Sasvim prosto! (*Sari*) Adies, ma šere, adies, nobles, adies, žurnal.

JOVAN: Adies, žutov.

FEMA: Ja ču malo u kolibi da živim da mogu posle preći u dvokatne kuće.

JOVAN: Ej, krasna tri muža! Šta neće učiniti!

ZAVESA